

UNIVERZA V LJUBLJANI  
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

**SHEME OBVEZNEGA DODATNEGA POKOJNINSKEGA  
ZAVAROVANJA V SLOVENIJI**

Ljubljana, junij 2011

URŠKA DOLENC

## IZJAVA

Študentka **Urška Dolenc** izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom **dr. Tineta Stanovnika**, in da v skladu s 1. odstavkom 21. člena Zakona o avtorskih in sorodnih pravicah dovolim njegovo objavo na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne \_\_\_\_\_

Podpis: \_\_\_\_\_

# KAZALO

<b>UVOD</b> .....	1
<b>1 POKOJNINSKA REFORMA IZ LETA 1999</b> .....	2
<b>2 POKOJNINSKI SISTEM V REPUBLIKI SLOVENIJI</b> .....	4
2.1 Prvi steber pokojninskega sistema .....	5
2.2 Drugi steber pokojninskega sistema.....	6
2.2.1 Obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje .....	7
2.2.2 Prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje .....	7
2.2.2.1 Kolektivno dodatno pokojninsko zavarovanje za javne uslužbence.....	8
2.3 Tretji steber pokojninskega sistema .....	8
<b>3 OBVEZNO DODATNO POKOJNINSKO ZAVAROVANJE</b> .....	9
3.1 Zgodovinski razvoj.....	9
3.2 Opis sistema zavarovalne dobe s povečanjem .....	10
3.2.1 Delovna mesta, na katerih se šteje zavarovalna doba s povečanjem .....	10
3.2.2 Način štetja zavarovalne dobe s povečanjem.....	13
3.2.3 Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, kot izvajalec sistema zavarovalne dobe s povečanjem.....	14
3.3 Prehod iz sistema zavarovalne dobe s povečanjem v sistem obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja .....	16
3.3.1 Podatki o upokojencih, ki so po uvedbi sistema obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja ostali v sistemu zavarovalne dobe s povečanjem ....	17
3.4 Opis sistema obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja .....	19
3.4.1 Kapitalska družba kot upravljavka SODPZ .....	19
3.4.2 Sklad obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja (SODPZ) .....	20
3.4.2.1 Opredelitev SODPZ .....	20
3.4.2.2 Pojem obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja .....	21
3.4.2.3 Pokojninski načrt.....	22
3.4.2.4 Delovna mesta .....	23
3.4.2.5 Prispevki za obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje.....	25
3.4.2.6 Pravice iz obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja.....	26
3.4.2.7 Naložbena politika SODPZ.....	29
3.4.2.8 Poslovanje SODPZ.....	30
3.4.2.9 Podatki v Potrdilu o številu enot premoženja za sklad SODPZ.....	34
<b>SKLEP</b> .....	36
<b>LITERATURA IN VIRI</b> .....	39

## KAZALO SLIK

<i>Slika 1: Pokojninska zavarovanja v drugem pokojninskem stebru .....</i>	6
<i>Slika 2: Število zavarovancev SODPZ v obdobju od 2001 do 2010 .....</i>	30
<i>Slika 3: Grafični prikaz gibanja vrednosti enote premoženja (VEP v EUR) .....</i>	31
<i>Slika 4: Grafični prikaz dejanske in zajamčene mesečne donosnosti .....</i>	32

## KAZALO TABEL

<i>Tabela 1: Pokojninski sistem v Sloveniji .....</i>	4
<i>Tabela 2: Pogoji za pridobitev pravice do starostne pokojnine v letu 2011 .....</i>	15
<i>Tabela 3: Najnižje možne starosti za pridobitev pravice do starostne pokojnine, po stopnjah povečanja .....</i>	16
<i>Tabela 4: Starostni upokojenci z zavarovalno dobo s povečanjem, ki jim je bila v izbranem letu prvič priznana pravica do pokojnine .....</i>	18
<i>Tabela 5: Prispevne stopnje za obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje do 1.6.2010 .....</i>	25
<i>Tabela 6: Minimalne starosti, pri katerih se lahko zavarovanec, ob izpolnitvi ostalih pogojev, lahko poklicno upokoji .....</i>	27
<i>Tabela 7: Struktura naložb SODPZ na dan 31.12.2010 .....</i>	29
<i>Tabela 8: Struktura naložb SODPZ na dan 31.12.2009 .....</i>	29
<i>Tabela 9: Tabela znižanja vstopnih stroškov od leta 2011 do leta 2019 .....</i>	33
<i>Tabela 10: Stroški SODPZ do katerih je Kapitalska družba upravičena do povračila, v letu 2009, v 000 EUR .....</i>	34
<i>Tabela 11: Stanje na osebnem računu zavarovanca .....</i>	35
<i>Tabela 12: Obračun vplačanih premij/prispevka v letu, za katerega se poroča .....</i>	36

## UVOD

Občutek varnosti je bil za posameznika vselej pomembna vrednost in tudi danes se v vsakdanjem življenju temu občutku pripisuje velik pomen. V zgodovini so različne skupnosti pojmovale varnost različno oz. po svojih merilih. Medtem ko je bil občutek varnosti v prvih človeških skupnostih osredotočen predvsem na zviševanje možnosti preživetja, ima pojem varnosti danes kompleksnejše razsežnosti.

Socialna varnost, ki jo danes posamezniki tako visoko vrednotijo, je temeljna človekova pravica. V kontekstu socialne varnosti država danes ureja obvezno zdravstveno, pokojninsko, invalidsko in drugo socialno zavarovanje.

V okviru pokojninskega sistema se danes soočamo z mnogimi težavami, ki našo socialno varnost zmanjšujejo. Organiziranost slovenskega pokojninskega sistema temelji na sistemu sprotnega prispevnega kritja PAYG (angl. *Pay-as-you-go*), kar pomeni, da se plačani prispevki sedanjih zaposlenih tekoče porabljajo za izplačevanje pokojnin sedanjim upokojencem. Ker je razkorak med številom zaposlenih in številom upokojencev čedalje večji, se primanjkljaj v pokojninski blagajni povečuje. Z izboljševanjem življenjskega standarda in podaljševanjem pričakovane življenjske dobe, se danes soočamo s problemom »staranja prebivalstva«, kar realno pomeni, da se v primerjavi z aktivnim prebivalstvom, število upokojencev povečuje.

V Sloveniji imamo trenutno večstebni pokojninski sistem, sestavljen je iz treh stebrov. Prvi pokojninski steber temelji na medgeneracijski solidarnosti. Zaposleni vplačujejo prispevke v Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Republike Slovenije, ta pa pokojnine izplačuje sedanjim upokojencem. Toda pomen socialne varnosti v okviru prvega stebra izgublja svojo moč, saj pokojninska blagajna bodočim upokojencem ne omogoča več tako trdne socialne varnosti, kot jo je v preteklosti.

Ker obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje posamezniku v finančnem smislu ne zagotavlja več varne starosti, sta bila s pokojninsko reformo leta 2000 ustanovljena še drugi in tretji pokojninski steber, ki vsebujeta dodatno in prostovoljno zavarovanje. Zaposleni morajo zato že v delovnem oz. v aktivnem obdobju svojega življenja poskrbeti za dohodke, ki jih bodo prejeli v pokoju. To pomeni, da morajo ljudje del dohodkov, ki jih pridobivajo v času aktivne zaposlitve, nameniti za varčevanje oz. za dodatne dohodke v pokoju.

V svojem diplomskem delu analiziram obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje v okviru drugega pokojninskega stebra.

V delu podrobno predstavljam sistem zavarovalne dobe s povečanjem, oziroma sistem beneficirane delovne dobe, ki je bil prisoten do leta 2001 ter sistem obveznega dodatnega

pokojninskega zavarovanja, ki je stopil v veljavo leta 2001. Ker menim, da je za mojo razpravo prehod iz enega sistema v drugi zelo pomemben, opredelim tudi pojem »beneficiranih delavcev«, ki so prešli v sedANJI sistem obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja.

S svojim diplomskim delom želim ugotoviti, katere pomanjkljivosti ima sedANJI sistem obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja. Ena izmed pomanjkljivosti se zagotovo kaže pri upokojevanju zavarovancev, ki bodo prejimali poklicno pokojnino, medtem ko se druga nakazuje pri določanju delovnih mest, kjer morajo biti zaposleni vključeni v obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje.

Diplomska naloga je sestavljena iz treh poglavij. V prvem poglavju opredeljujem pokojninski sistem v Sloveniji, sestavljen iz treh pokojninskih stebrov.

V drugem poglavju opišem proces sprejemanja pokojninske reforme, ki je vodil do pokojninskega sistema, kot ga imamo danes.

Začetni del tretjega poglavja je posvečen sistemu zavarovalne dobe s povečanjem, ki je bil v veljavi pred današnjim sistemom obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja. V tem delu se osredotočim na delovna mesta, ki sodijo v sistem zavarovalne dobe s povečanjem ter povzemam način štetja zavarovalne dobe. V okviru tega poglavja predstavljAM tudi Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje (v nadaljevanju Zavod), ki je izvajalec sistema zavarovanja. Nato povzemam prehod iz sistema zavarovalne dobe s povečanjem v sistem obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja in navajAM nekaj podatkov, ki se nanašajo na prehodno obdobje.

Zadnji del tretjega poglavja je po mojem mnenju temeljnega pomena. Osredotočim se na opis sistema obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja v Sloveniji. V tem delu opredelim Kapitalsko družbo pokojninskega in invalidskega zavarovanja (v nadaljevanju Kapitalska družba) kot upravljavko Sklada obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja (v nadaljevanju SODPZ). Sledi opis SODPZ, kjer opredeljujem pokojninski načrt, delovna mesta, ki so vključena v to obliko zavarovanja ter naložbeno politiko in poslovanje sklada. Nadaljujem s pravicami, ki izhajajo iz zavarovanja ter z opisom prispevkov za obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje.

## **1 POKOJNINSKA REFORMA IZ LETA 1999**

Že ob koncu osemdesetih in v začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja, je prišlo do rasti števila brezposelnih na eni in do rasti predčasnega upokojevanja na drugi strani. Sredi osemdesetih let so bile uvedene tudi zakonske spremembe, ki so omogočale predčasno upokojevanje in poceni dokupovanje manjkajoče delovne dobe za upokojitev.

Poleg omenjenih sprememb konec prejšnjega stoletja, so bili glavni razlog za uvedbo pokojninske reforme spreminjajoči se demografski trendi v Sloveniji. V zahodnih družbah dosegamo vse daljšo življenjsko dobo, medtem ko stopnja rodnosti neprestano upada, kar pomeni, da se število upokojencev veča in se s tem daljša obdobje, v katerem posameznik prejema pokojnino.

Demografsko staranje prebivalstva je v okviru pokojninskega sistema (veljavnega do leta 2000 in temelječega na enostebnem dokladnem sistemu), pomenilo vedno večje breme tako za javne finance, kot tudi za aktivno prebivalstvo. Enostebni sistem je deloval po principu sistema sprotnega prispevnega kritja oz. je temeljil na medgeneracijski vzajemnosti, ki je predvidevala, da aktivna delovna generacija plačuje za pokojnine pretekle delovne generacije. Ker pa je postajala vrzel med zaposlenimi in upokojenci vedno večja, je postal ta sistem nevzdržen.

Izvedba pokojninske reforme je potekala v treh fazah. Prva faza se je začela leta 1996, ko je vlada Republike Slovenije pripravila izhodišča za reformo pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Leta 1997 se je z Belo knjigo o reformi pokojninskega in invalidskega zavarovanja (v nadaljevanju Bela knjiga) pričela druga faza, ki se je končala aprila leta 1999. Belo knjigo je izdalo Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve. V njej so bili predstavljeni razlogi in cilji sprememb ter nakazane najpomembnejše rešitve pokojninskega sistema. Ta faza je bila končana s podpisom kompromisnega dogovora o reformi pokojninskega in invalidskega zavarovanja, ki uvaja tristebni sistem pokojninskega zavarovanja. Tretja faza, ki traja še danes, se je pričela decembra 1999 s sprejetjem novega Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Ur.l. RS, št. 109/2006-UPB4, 112/2006 Odl.US: U-I-358/04-13, 114/2006-ZUTPG, 91/2007 Skl.US: U-I-325/05-5, 10/2008-ZVarDod, 98/2009-ZIUZGK, 27/2010 Odl.US: U-I-40/09-15, 38/2010-ZUKN, 61/2010-ZSVarPre, 79/2010-ZPKDPIZ, v nadaljevanju ZPIZ-1). Ta zakon je pričel veljati 1.1.2000 (Belopavlovič, 2000, str. 3).

S pokojninsko reformo sta se poleg sistema PAYG, ki predstavlja prvi steber pokojninskega sistema, vključila še drugi in tretji steber. Omenjena stebra naj bi nadomestila izpad pokojnin na račun prvega stebra, ko ta ne bo več omogočal izplačevanja primerne višine pokojnin. Z uvedbo ostalih dveh stebrov pa se prenaša del odgovornosti za dohodek ob upokojitvi z države na posameznika.

Ukrepi, ki jih je prinesel ZPIZ-1 so naslednji (Pokojninska reforma, 2010):

- odmerni odstotek se postopno znižuje s 85 % na 72,5 % (ta odstotek se nanaša na polno pokojninsko dobo, ki je 40 let za moške in 38 let za ženske);
- upokojitvena starost se postopoma povečuje;
- število let za odmero pokojninske osnove se povečuje (pred spremembo zakona je veljalo povprečje 10 najboljših zaporednih let, ki se bo podaljšalo na povprečje 18 let);

- razmerje med najvišjo in najnižjo primerljivo pokojnino je največ 4 : 1;
- sprememba pri usklajevanju pokojnin.

## 2 POKOJNINSKI SISTEM V REPUBLIKI SLOVENIJI

Omenila sem že, da je pokojninski sistem v Sloveniji oblikovan iz treh pokojninskih stebrov. Poleg dokladnega sistema financiranja, na katerem temelji prvi pokojninski steber, se je z uvedbo drugega in tretjega stebra uveljavil še naložbeni sistem. Tak sistem omogoča posameznikom različne načine varčevanja za starost, saj si posameznik v aktivni življenjski dobi sam privarčuje sredstva, ki jih bo črpal po upokojitvi. Glede na to, da država ponuja posameznikom različne načine varčevanja za starost, jih tudi različno davčno spodbuja (Žnidaršič Kranjc, 2000, str. 37). Zaradi nizke pokojnine iz obveznega zavarovanja, postaja dodatno pokojninsko zavarovanje ena izmed neizbežnih rešitev.

Sistem pokojninskega in invalidskega zavarovanja v Sloveniji vključuje (Stanovnik, 2008, str. 203-204):

1. steber: obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje na osnovi sprotnega prispevnega kritja,
2. steber: obvezna in prostovoljna dodatna pokojninska in invalidska zavarovanja in
3. steber: različne oblike prostovoljnega individualnega varčevanja za starost.

*Tabela 1: Pokojninski sistem v Sloveniji*

	<b>I. steber</b>	<b>II. steber</b>	<b>III. steber</b>
<b>Oblika zavarovanja</b>	obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje	obvezno in prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje	različne oblike zavarovanj oziroma varčevanj
<b>Izvajalec</b>	Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje	obvezno zavarovanje izvaja Kapitalska družba, prostovoljna zavarovanja pa izvajajo vzajemni pokojninski skladi, pokojninske družbe in zavarovalnice	izvajajo banke, zavarovalnice, vzajemni skladi ...
<b>Vrsta prejema</b>	pokojnina iz obveznega zavarovanja (doživljenjsko)	dodatna pokojnina (doživljenjsko)	renta, enkratno izplačilo

*Vir: Pokojninski sistem, 2010.*



## 2.1 Prvi steber pokojninskega sistema

Prvi pokojninski steber je osnova pokojninskega in invalidskega zavarovanja in ga lahko enačimo s shemo, ki je bila prisotna še pred pokojninsko reformo. Gre za obvezno zavarovanje na podlagi medgeneracijske solidarnosti, ki ga izvaja Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Zaposleni skupaj z delodajalci prispevajo v pokojninsko blagajno in iz te se črpajo sredstva ter upravičencem izplačujejo pokojnine.

Medgeneracijsko solidarnost predstavlja sistem sprotne prispevnega kritja, za katerega velja, da se tekoči izdatki za izplačevanje pokojnin financirajo s prispevki, ki jih vplačujejo trenutno zavarovane osebe in njihovi delodajalci (Stanovnik, 2008, str. 203).

Tak sistem financiranja vzpostavlja mehanizem, po katerem se odloča, kakšno bo razmerje med prispevki trenutno aktivnega prebivalstva in njihovimi kasnejšimi pokojninami. Sredstva za izplačevanje pokojnin se sproti zagotavljajo iz prispevkov zavarovancev, ki so v aktivni dobi.

Prvi steber naj bi ljudem dajal občutek finančne varnosti ob nastopu različnih zavarovalnih primerov (invalidnost, starost, smrt, telesne okvare ter potrebe po stalni pomoči in postrežbi), saj je namen prvega stebra omogočanje socialne varnosti in s tem pokojnine, ki ob upokojitvi pripada vsakemu zaposlenemu, ki je v svoji aktivni dobi plačeval obvezne prispevke za pokojninsko zavarovanje (Žnidaršič Kranjc, 2000, str. 49).

Pravice, ki se zagotavljajo z obveznim zavarovanjem so naslednje (ZPIZ-1, člen 4):

- pravica do pokojnine:
  - starostna pokojnina,
  - invalidska pokojnina,
  - vdovska pokojnina,
  - družinska pokojnina,
  - delna pokojnina;
- pravice iz invalidskega zavarovanja:
  - pravica do poklicne rehabilitacije,
  - pravica do nadomestila za invalidnost,
  - pravica do premestitve in dela s krajšim delovnim časom od polnega,
  - pravica do drugih nadomestil iz invalidskega zavarovanja,
  - pravica do povrnitve potnih stroškov;
- dodatne pravice:
  - pravica do dodatka za pomoč in postrežbo,
  - pravica do invalidnine,
  - varstveni dodatek k pokojnini;
- druge pravice:

- odpravnina,
- oskrbnina,
- pravica do letnega dodatka.

## 2.2 Drugi steber pokojninskega sistema

S pokojninsko reformo sta se oblikovala drugi in tretji pokojninski steber. Vključenost v prvi steber je pogoj za vključitev v drugi steber, ki ga sestavljajo poklicne pokojninske sheme in dodatno pokojninsko zavarovanje.

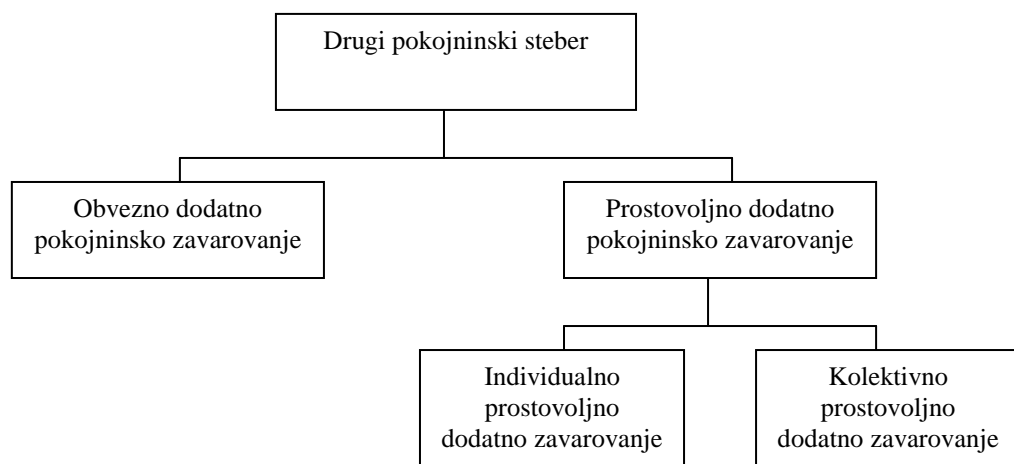
Prav tako kot prvi, je tudi drugi steber pomemben element sistema socialne varnosti. Meja med obema stebroma ni ostra, saj je tudi pri shemah drugega stebra država močno vpletena, ker se z dodeljevanjem davčnih olajšav za tovrstne pokojninske prispevke zmanjša osnova za dohodnino in s tem zmanjšajo davčni prihodki (Stanovnik, 2008, str. 204).

Drugi steber pokojninskega zavarovanja se financira po naložbenem sistemu, kar je z drugimi besedami zbiranje sredstev na osebnih računih zavarovancev. Ob določeni starosti zavarovancev so tako zagotovljene dodatne pokojnine in druge pravice, določene s pokojninskim načrtom (Bela knjiga, 1997, str. 217).

Dodatno pokojninsko zavarovanje vključuje:

- obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje;
- prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje, ki se deli na individualno in kolektivno prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje.

*Slika 1: Pokojninska zavarovanja v drugem pokojninskem stebru*



*Vir: A. Žnidaršič Kranjc. Kako prevzeti odgovornost za lastno starost, 2000, str. 44.*

### **2.2.1 Obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje**

Obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje je zbiranje prispevkov delodajalcev zato, da se lahko iz teh sredstev zagotavljajo pravice do poklicne pokojnine oziroma znižane poklicne pokojnine. Vključuje tudi pravice, ki jih poleg pravic iz obveznega zavarovanja uživajo zavarovanci, ki opravljajo posebno težka in zdravju škodljiva dela ter zavarovanci, ki opravljajo dela, ki jih po določeni starosti ni več mogoče uspešno poklicno opravljati (Bešter, 2001, str. 2).

To obliko zavarovanja bom natančneje opisala v tretjem poglavju, kjer si bomo podrobneje pogledali sheme obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja v Sloveniji.

### **2.2.2 Prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje**

Po ZPIZ-1 je prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje zbiranje denarnih sredstev na osebnih računih zavarovancev z namenom, da se jim ob dopolnitvi določene starosti ali v drugih primerih, določenih v pokojninskem načrtu, zagotovijo dodatne pokojnine. Premije, vplačane za prostovoljno pokojninsko zavarovanje, omogočajo uveljavljanje davčnih olajšav. Izvajalci tega zavarovanja so pokojninski skladi in zavarovalnice. Pokojninski skladi so lahko organizirani kot vzajemni pokojninski skladi (VPS) ali kot pokojninske družbe (ZPIZ-1, člena 293 in 306).

Značilnosti, po katerih se prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje loči od drugih možnih oblik pokojninskih zavarovanj, so naslednje (Prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje, 2010):

- vanj se lahko vključijo samo zavarovanci ali uživalci pravic iz obveznega pokojninskega zavarovanja,
- gre za obliko zavarovanja z obročnim vplačevanjem premije,
- zavarovanci prevzemajo naložbeno tveganje z minimalnim zjamčenim donosom,
- proti plačilu premije se krije plačilo dodatne starostne pokojnine poleg pokojnine, do katere je zavarovanec oziroma uživalec pravic upravičen na podlagi obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

Prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje tako vključuje (Prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje, 2010):

- kolektivno prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje, v katerega se lahko vključijo posamezniki, ki so zavarovanci ali uživalci pravic iz obveznega pokojninskega zavarovanja, preko delodajalca, ki v celoti ali delno financira pokojninski načrt

- individualno prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje, v katerega se lahko samostojno vključi vsak posameznik, ki je zavarovanec ali uživalec pravic iz obveznega pokojninskega zavarovanja. Pri tej obliki zavarovanja zavarovanec plačuje premijo sam.

Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju določa, da so glavne značilnosti dodatnega pokojninskega zavarovanja določene v pokojninskem načrtu. Posameznik se lahko preko svojega delodajalca hkrati vključi v en kolektivni pokojninski načrt in v en individualni pokojninski načrt.

Pokojninski načrt prostovoljnega dodatnega zavarovanja določa pogoje za pridobitev pravic iz prostovoljnega dodatnega zavarovanja, vrsto in obseg pravic ter postopek za njihovo uveljavljanje (Kalčič, 2000, str. 1).

#### 2.2.2.1 Kolektivno dodatno pokojninsko zavarovanje za javne uslužbence

Kolektivno dodatno pokojninsko zavarovanje sodi v prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje, ki ga ureja Zakon o kolektivnem dodatnem pokojninskem zavarovanju za javne uslužbence (ZKDPZJU). V letu 2003 so Vlada Republike Slovenije in reprezentativni sindikati javnega sektorja sprejeli odločitev, da se uskladitev plač, predvidena za avgust 2003, trajno preoblikuje v premije kolektivnega dodatnega pokojninskega zavarovanja za javne uslužbence. Tako je nastal Zaprt vzajemni pokojninski sklad za javne uslužbence (v nadaljevanju ZVPSJU), ki ga upravlja Kapitalska družba (Čok, Košak, Berk Skok & Sambt, 2010, str. 17).

ZVPSJU je bil ustanovljen z namenom zbiranja sredstev iz dohodkov javnih uslužbencev na njihovih osebnih računih ter za zagotavljanje pravice do dodatne starostne pokojnine oziroma do predčasne dodatne starostne pokojnine (Zaprti vzajemni pokojninski sklad za javne uslužbence, 2011).

### 2.3 Tretji steber pokojninskega sistema

Tretji steber je sestavljen iz različnih oblik prostovoljnega individualnega varčevanja za starost. To obliko zavarovanja ponujajo različne zavarovalnice, pokojninski kapitalski skladi, banke, borzno posredniške hiše ipd. (Stanovnik, 2008, str. 204).

Vključuje predvsem različne oblike življenjskih zavarovanj, pri katerih se sredstva po principu naložbenega sistema zbirajo na varčevalnih računih vlagateljev in se kapitalizirajo. Ob upokojitvi so posamezniku na voljo kot rente ali v enkratnem znesku. Bistveni značilnosti te oblike pokojninskega zavarovanja sta dolgoročnost vlaganja in manjše davčne spodbude države (Trije stebri ostajajo, postavimo še četrtega, 2010).

Posamezniki se prostovoljno zavarujejo glede na svoje interese in zmožnosti, saj za vključitev ni potrebno izpolnjevati nikakršnih dodatnih pogojev. V okviru tretjega stebra se lahko zavarujejo tudi tisti, ki niso redno zaposleni, oz. niso vključeni v prvi pokojninski steber.

### **3 OBVEZNO DODATNO POKOJNINSKO ZAVAROVANJE**

#### **3.1 Zgodovinski razvoj**

Obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje je bilo uvedeno s sprejetjem ZPIZ-1 v letu 2000 in je namenjeno zaposlenim, ki opravljajo posebno težka in zdravju škodljiva dela ter zaposlenim, ki opravljajo dela, ki jih po določeni starosti ni mogoče uspešno poklicno opravljati. Sistem obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja je pričel veljati 1. 1. 2001 in je nadomestil prejšnji sistem štetja zavarovalne dobe s povečanjem, katerega opredeljuje Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju iz leta 1992.

Institut zavarovalne dobe je bil urejen do konca leta 1972 z naslednjimi zveznimi predpisi (Gačnik, 1984, str. 8):

- s Temeljnim zakonom o pokojninskem zavarovanju, ki je pričel veljati 1. 1. 1965,
- z Zakonom o delovnih mestih, na katerih se zavarovalna doba šteje s povečanjem iz leta 1968 (Uradni list SFRJ, št. 17/68 in 29/71 – prečiščeno besedilo).

Z uveljavitvijo ZPIZ-1 sistem zavarovalne dobe s povečanjem ni bil v celoti odpravljen, temveč se je obdržal za skupino zavarovancev, zaposlenih na delovnih mestih, kjer se zavarovalna doba šteje s povečanjem. To skupino sestavljajo zavarovanci, ki so imeli na dan 1. 1. 2001 25 let ali več zavarovalne dobe (moški) oziroma 23 let ali več zavarovalne dobe (ženske) in so ostali v sistemu štetja zavarovalne dobe s povečanjem. Tej skupini pripadajo tudi vse pravice, ki izhajajo iz navedenega sistema. V sistem obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja pa je prešla tista skupina zavarovancev, ki je imela na ta dan manj kot 25 let (moški) oziroma manj kot 23 let (ženske) zavarovalne dobe.

V nadaljevanju opredeljujem sistem zavarovalne dobe s povečanjem ter prehod na sistem obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja. Zadnji del poglavja namenjam podrobnemu opisu obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja, ki je poglobljena tema mojega diplomskega dela.

## **3.2 Opis sistema zavarovalne dobe s povečanjem**

Zavarovalna doba s povečanjem oziroma beneficirana delovna doba je instrument, s katerim so se lahko predčasno upokojevali delavci, ki so delali na zdravju nevarnih in škodljivih delovnih mestih (rudarji, jeklarji, livarji, policisti, avtoprevozniki...) ali pa ti zaradi narave in zahtevnosti svojega poklica dela ne bi mogli opravljati do redne starostne upokojitve (različni umetniški poklici, športniki ...). Ta sistem je veljal do leta 2000, ko je bil sprejet ZPIZ-1 (Vošner, 2007, str. 19).

Instrument beneficirane delovne dobe je skušal beneficirane osebe izenačiti z ostalimi zaposlenimi, ki delajo na delovnih mestih z normalnimi delovnimi razmerami, to je razmerami, ki niso nevarna ali zdravju škodljiva. Gre za sestavni del kompleksnega varstva pri delu in s tem celovitih družbenoekonomskih odnosov. Kot varstveni ukrep v sklopu celovitega varstva delavcev je mogoče zavarovalno dobo s povečanjem uporabiti le kot skrajen in izjemen ukrep. Trajati sme le toliko časa, dokler so izpolnjeni pogoji in okoliščine, ki so ga narekemale (Gačnik, 1984, str. 7).

### **3.2.1 Delovna mesta, na katerih se šteje zavarovalna doba s povečanjem**

Po 210. členu Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Ur.l. RS, št. 12/92, št. 56/1992 Odl.US: U-I-20/92-21, 43/1993 Odl.US: U-I-67/92-19, 67/1993 Odl.US: U-I-123/92-21, 5/1994, 67/1994 Odl.US: U-I-42/94-12, 7/1996, 54/1998, 98/1999 Odl.US: U-I-298/96, v nadaljevanju ZPIZ 92) je kot dela, na katerih se šteje zavarovalna doba s povečanjem, mogoče določiti dela v tistih poklicih, v katerih fiziološke funkcije organizma zaradi narave in teže dela v tolikšni meri pešajo, da delavcu onemogočajo nadaljnje uspešno opravljanje iste poklicne dejavnosti po dopolnitvi določene starosti.

V tem zakonu (ZPIZ 92) je določeno, da se s posebnim zakonom določijo delovna mesta, na katerih se zavarovalna doba šteje s povečanjem, zakon opredeljuje stopnje povečanja zavarovalne dobe na teh delovnih mestih in postopek za njihovo določanje ter revizijo (ZPIZ 92, člen 211).

Delovna mesta, na katerih se je štela zavarovalna doba s povečanjem, so po svoji naravi zelo raznolika, zato na tem mestu predstavljam seznam delovnih mest, ki spadajo v to skupino. Natančne določitve delovnih mest v Ministrstvu za notranje zadeve, Ministrstvu za pravosodje, Ministrstvu za obrambo ter Obveščevalno-varnostni službi (kjer se šteje zavarovalna doba s povečanjem) ureja Uredba o določitvi delovnih mest, na katerih se šteje zavarovalna doba s povečanjem (Ur.l. RS št. 48/1998, št. 61/1999, 110/1999, v nadaljevanju Uredba). Po podatkih Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve so delovna mesta, na katerih se šteje zavarovalna doba s povečanjem naslednja (Seznam delovnih mest, na katerih se zavarovalna doba šteje s povečanjem, 2010; Uredba, 1999):

- delovna mesta v rudnikih
- delovna mesta v železarnah oziroma železarskih obratih:
  - v jeklarnah
  - v valjarnah
  - v kovačnicah
  - v pocinkovalnicah
  - v proizvodnji ognjeobstojnega materiala
  - delovna mesta pri vzdrževanju naprav
- delovna mesta v koksarnah
- delovna mesta v neželezni metalurgiji:
  - delovna mesta pri aglomeraciji
  - pri drobljenju rud
  - v proizvodnji bakra, svinca, minija, cinka, antimona, živega srebra
  - pri elektrolizi aluminija
- delovna mesta na delih s svincem
- delovna mesta pri električnem in avtogenem varjenju
- delovna mesta v proizvodnji akumulatorjev (svinčevih in nikelj-kadmijevih alkalnih akumulatorjev)
- delovna mesta v proizvodnji železovih zlitin in kalcijevega karbida:
  - v proizvodnji železnih zlitin in kalcijevega karbida
  - v proizvodnji korunda in silicijevega karbida
- delovna mesta v livarnah
- delovna mesta v vojaških remontnih zavodih
- delovna mesta za delo žerjavovodij
- delovna mesta v proizvodnji nekovinskih rudnin
- delovna mesta v proizvodnji ognjeobstojnega materiala
- delovna mesta v proizvodnji stekla
- delovna mesta v pomorskem ladjedelstvu
- delovna mesta v kemično – farmacevtski industriji
- delovna mesta v proizvodnji nafte
- delovna mesta v proizvodnji umetnih gnojil na bazi fosforja
- delovna mesta v proizvodnji lakirne žice
- delovna mesta v proizvodnji razstreliv in razstrelilnih snovi
- delovna mesta v proizvodnji gradbenega materiala
- delovna mesta v tekstilni industriji
- delovna mesta v gradbeništvu
- delovna mesta pri geoloških in rudarskih raziskovanjih
- delovna mesta za delo rudarjev na ognjeodpornih pečeh
- delovna mesta na delih pri nizki temperaturi
- podvodna dela
- delovna mesta v prometu:

- v železniškem prometu
- v pomorskem in pomorsko-rečnem prometu
- v rečnem prometu
- v letalstvu
- v cestnem prometu
- v luškem transportu
- delovna mesta v pomorskem ribištvu
- delovna mesta v eksploataciji gozdov
- delovna mesta v komunalnih dejavnostih:
  - delovna mesta poklicnih gasilcev
  - delovna mesta pri kanalizaciji
- delovna mesta na jedrskih napravah in v jedrskih laboratorijih
- dela na področju radiologije – v zdravstvenih zavodih
- dela v nuklearni elektrarni Krško:
  - tehnično vodenje
  - zagotovitev kvalitete in jedrska varnost
  - radiološka zaščita in nadzor
  - vodenje proizvodnje
  - upravljanje in vzdrževanje primarne opreme in sistemov
  - upravljanje sekundarne opreme in sistemov
  - vzdrževanje primarne opreme
  - vzdrževanje sekundarne opreme
  - izvajanje kemijskih analiz
  - varovanje objekta
- delovna mesta v kovaški industriji
- delovna mesta v proizvodnji klora in luga
- delovna mesta pri delih z azbestom v podjetju Donit Medvode
- delovna mesta v umetniški dejavnosti
- delovna mesta v Ministrstvu za notranje zadeve:
  - delovna mesta uniformiranih pooblaščenih uradnih oseb na policijskih postajah, razen delovnih mest informacijskega, kadrovskega, finančnega, materialnega in kadrovskega značaja
  - delovna mesta pooblaščenih uradnih oseb (policistov) na policijskih upravah in v organizacijskih enotah ministrstva oziroma policije, razen delovnih mest, na katerih delavci opravljajo pretežno notranje delo in pri izvajanju nalog ni posebej ogroženo njihovo zdravje in življenje ter delovnih mest informacijskega, kadrovskega, finančno-računovodskega in materialnega značaja
- delovna mesta v Ministrstvu za pravosodje – Upravi za izvrševanje kazenskih sankcij
  - delovna mesta pooblaščenih uradnih oseb, ki skrbijo za varnost, zavarovanje, red in disciplino v zavodu, opravljajo stražarsko službo, spremljajo zaprte osebe zunaj zavoda, nadzirajo zaprte osebe v gospodarskih enotah in na zunanjih deloviščih, ter



- druga delovna mesta pooblaščenih uradnih oseb, na katerih so delavci še posebej izpostavljeni delu z zaprtimi osebami
- delovna mesta, na katerih delavci delajo pretežno neposredno z zaprtimi osebami in izvajajo program tretmaja in druge ukrepe, s katerimi se omogoča psihosocialna prilagoditev zaprtih oseb, razen delovnih mest informacijskega, kadrovskega, finančnega, materialnega in administrativnega značaja
  - delovna mesta v Ministrstvu za obrambo
    - delovna mesta vojakov, podčastnikov in častnikov v stalni sestavi Slovenske vojske razen delovnih mest načelnika in namestnikov načelnika v Generalnem štabu Slovenske vojske ter poveljnikov in njihovih namestnikov operativnih poveljstev, delovnih mest športnikov v športni enoti ter pomožnih ali vzdrževalnih del vključno informacijskega, kadrovskega, finančno-računovodskega ali administrativnega značaja, za katere je po formaciji določeno, da se ne štejejo za vojaško službo
    - delovna mesta v Obveščevalno-varnostni službi, za katera se šteje, da se na njih opravlja vojaška služba, razen delovnih mest vodij sektorjev ter vodij drugih organizacijskih enot enakega nivoja in drugih delovnih mest z višjim statusom ter delovnih mest informacijskega, kadrovskega, finančnega in administrativnega značaja delovna mesta na področju varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami, na katerih se opravlja delo pretežno na terenu, in delovna mesta, na katerih se opravljajo dela z minsko-eksplozivnimi in drugimi nevarnimi snovmi
  - delovna mesta na carini
  - delovna mesta v Slovenski obveščevalno – varnostni agenciji
    - delovna mesta, na katerih delavci tajno delujejo v varnostno nevarnih strukturah in okoljih ali vodijo in usmerjajo sodelavsko mrežo v strukturah, ki s svojo dejavnostjo ogrožajo ali bi lahko ogrozile nacionalno varnost države, njeno ustavno ureditev ali druge interese države ali delujejo v posebnih delovnih pogojih, razen delovnih mest vodij sektorjev, ter vodij drugih organizacijskih enot enakega nivoja in drugih delovnih mest z višjim statusom, ter delovnih mest informacijskega, kadrovskega, finančnega, materialnega in administrativnega značaja

### **3.2.2 Način štetja zavarovalne dobe s povečanjem**

Skupini zavarovancev, ki je po sprejetju ZPIZ-1 ostala v sistemu štetja zavarovalne dobe s povečanjem, se starostna meja, ki je predpisana za pridobitev starostne pokojnine (polna starost), zniža za toliko mesecev, kolikor znaša povečanje zavarovalne dobe. Povečanje zavarovalne dobe znaša največ 50 %, kar pomeni, da se zavarovancem 12 mesecev dejanskega dela šteje za največ 18 mesecev zavarovalne dobe.

Višina stopnje povečanja zavarovalne dobe se razlikuje glede na različna delovna mesta, na katerih se zavarovalna doba šteje s povečanjem. Statut skupnosti (Ur.l. SRS, št. 40/83) je opredelil različne stopnje povečanja zavarovalne dobe (Gačnik, 1984, str. 15):

- 12 mesecev dejanskega dela za 14 mesecev zavarovanja
- 12 mesecev dejanskega dela za 15 mesecev zavarovanja
- 12 mesecev dejanskega dela za 16 mesecev zavarovanja
- 12 mesecev dejanskega dela za 17 mesecev zavarovanja
- 12 mesecev dejanskega dela za 18 mesecev zavarovanja

Pogoji za pridobitev pravice do starostne pokojnine so bili pred letom 2001, ko je veljala beneficirana delovna doba v celoti, bolj blagi kot so danes. Po podatkih iz Zavoda za zavarovance z benefikacijo veljajo isti starostni pogoji, kot za vse ostale, vendar se jim starostna meja znižuje in spodnje omejitve za njih ni. Po 39. členu ZPIZ 92 zavarovanec pridobi pravico do starostne pokojnine, ko dopolni pokojninsko dobo 40 let (moški) oziroma 35 let (ženska) in starost 58 let (moški) ter 53 let (ženska).

Poglejmo primer zavarovanca, ki je pričel delati na delovnem mestu s povečanjem 12/16 (12 mesecev dejanskega dela za 16 mesecev zavarovanja) z 20 leti starosti in je delal do upokojitve. Za 30 let dejanskega dela znaša povečanje 120 mesecev. To pomeni, da je 40 let pokojninske dobe dosegel pri starosti 50 let. Zavarovancu bi se starostna meja 58 let lahko znižala za 120 mesecev. V konkretnem primeru je njegova starost nižja od predpisane za 96 mesecev in potrebuje le toliko znižanja. Če bi zavarovanec začel delati na enakem delovnem mestu z 18 leti starosti, bi se pod enakimi pogoji lahko upokojil z 48 leti starosti (uporabil bi vseh 120 mesecev povečanja za znižanje starosti).

### **3.2.3 Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje kot izvajalec sistema zavarovalne dobe s povečanjem**

Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje je nosilec in izvajalec sistema obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja v Sloveniji, v katerega so vključeni tudi zavarovanci z beneficirano zavarovalno dobo. To obliko zavarovanja financirajo zavarovanci in delodajalci s prispevki za obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje ter Republika Slovenija. Zavod omogoča uveljavljanje pravic, kot so pokojnine, nadomestila, dodatne pravice in drugi denarni prispevki (Pokojninsko in invalidsko zavarovanje v številkah 2009, 2010, str. 5).

Zavod je univerzalni pravni naslednik Skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja v Republiki Sloveniji. V takšni obliki kot je danes, je bil ustanovljen 20. 10. 1992 (Predstavitev, 2010).

Zakon določa, da Zavod vodi generalni direktor, ki ima štiriletni mandat. Generalni direktor ima več funkcij, in sicer zastopa in predstavlja Zavod, poleg tega pa je odredbodajalec za Zavod, predlaga temelje poslovne politike Zavoda, splošne akte Zavoda, poročila in plane dela ter opravlja še druge naloge v skladu z zakonom (Svet zavoda, 2010).

Organ upravljanja Zavoda je Svet Zavoda, ki ga sestavlja 27 članov in ima štiriletni mandat. 10 članov Sveta Zavoda imenuje Vlada RS, 6 članov imenujejo sindikati, 4 člane imenujejo delodajalska združenja na ravni države, 5 članov imenujejo zveze oziroma organizacije upokojencev na ravni države, enega člana imenuje organizacija delovnih invalidov na ravni države in enega člana izvolijo delavci Zavoda (Svet Zavoda, 2010).

Zavod po zakonu zagotavlja zavarovancem in upokojencem naslednje pravice (Pokojninsko in invalidsko zavarovanje v številkah 2009, 2010, str. 13):

- pravice do starostne, invalidske, družinske, vdovske in delne starostne pokojnine,
- pravice iz invalidskega zavarovanja (do poklicne rehabilitacije, premestitve in dela s skrajšanim delovnim časom, povračil potnih stroškov ter nadomestil iz invalidskega zavarovanja: za čas čakanja in čas poklicne rehabilitacije, za čas čakanja na drugo delo ali ustrezno zaposlitev, zaradi dela s skrajšanim delovnim časom, zaradi manjše plače na drugem ustreznem delu, za čas poklicne rehabilitacije, do delne invalidske pokojnine, začasnega nadomestila in nadomestila za invalidnost),
- dodatne pravice (do dodatka za pomoč in postrežbo, invalidnine, dela vdovske pokojnine) in druge pravice (do odpravnine, oskrbnine in letnega dodatka),
- pravico do državne pokojnine, kmečke pokojnine po Zakonu o starostnem zavarovanju kmetov (SZK), varstvenega dodatka k pokojnini po Zakonu o varstvenem dodatku, vojaške pokojnine po zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju bivših vojaških zavarovancev, akontacije pokojnin po odloku Vlade Republike Slovenije ter drugih pokojnin in pravic po posebnih zakonih.

Pravica do starostne pokojnine nam predstavlja nek okvir za lažjo predstavo o poklicni pokojnini, zato si na tem mestu pogledimo pogoje za pridobitev pravice do starostne pokojnine. Le ta je odvisna od dopolnjene starosti zavarovanca in pokojninske dobe, ki mora pri najvišji možni starosti obsegati izključno zavarovalno dobo. Zavod omogoča tri možnosti, prikazane v spodnji tabeli:

*Tabela 2: Pogoji za pridobitev pravice do starostne pokojnine v letu 2011*

<b>Ženske</b>		<b>Moški</b>	
<b>Starost</b>	<b>Pokojninska doba</b>	<b>Starost</b>	<b>Pokojninska doba</b>
57 let	37 let in 6 mesecev	58 let	40 let
61 let	Najmanj 20 let	63 let	Najmanj 20 let
63 let	Najmanj 15 let	65 let	Najmanj 15 let

*Vir: Splošni pogoji, 2011.*

Zavarovanec si po 36. členu ZPIZ-1 pridobi pravico do starostne pokojnine pri starosti 58 let, če dopolni 40 let pokojninske dobe (moški) oziroma 38 let pokojninske dobe (ženske). Toda v

obdobju od uveljavitve zakona do 31. 12. 2013 se minimalna starost in pokojninska doba za ženske postopoma dvigujeta in bosta dosegli prej omenjene pogoje šele v letu 2014. Tako lahko v tabeli 2 vidimo, da sta v letu 2011 za pogoj pri ženskah navedeni tako nižja starost, ki znaša 57 let, kot nižja pokojninska doba, ki znaša 37 let in 6 mesecev.

### 3.3 Prehod iz sistema zavarovalne dobe s povečanjem v sistem obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja

Obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje je nadomestilo sistem štetja zavarovalne dobe s povečanjem, ki je veljalo do 1. 1. 2001. Do te spremembe je prišlo 1. 1. 2000 s sprejetjem ZPIZ-1. Priprave na ta prehod so potekale celo leto 2000, saj je bilo potrebno zbrati vse pomembne podatke o zavarovancih in njihovih delodajalcih, pripraviti je bilo potrebno pokojninski načrt in vzpostaviti ustrezen informacijski sistem.

Skupina zavarovancev, ki jim je pripadala zavarovalna doba s povečanjem in po ZPIZ-1 niso prešli v nov sistem, je imela na dan prestopa v sistem obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja manj kot 15 let do izpolnitve 40-letne pokojninske dobe. To pomeni, da se bodo še zadnji zavarovanci prejšnjega sistema upokojili v prihodnjih nekaj letih. Za te zavarovance se starostna meja zniža za toliko mesecev, kolikor je znašalo povečanje zavarovalne dobe, vendar največ do starosti, ki so navedene v spodnji tabeli.

Tabela 3: Najnižje možne starosti za pridobitev pravice do starostne pokojnine (stari sistem)

Leto	12/18		12/17		12/16		12/15		12/14	
	Moški	Ženska	Moški	Ženska	Moški	Ženska	Moški	Ženska	Moški	Ženska
2000	45	40	46,5	41,5	48,5	43,5	50,5	45,5	53	48
2001	45,5	40,5	47	42	49	44	51	46	53,5	48,5
2002	46	41	47,5	42,5	49,5	44,5	51,5	46,5	54	49
2003	46,5	41,5	48	43	50	45	52	47	54,5	49,5
2004	47	42	48,5	43,5	50,5	45,5	52,5	47,5	55	50
2005	47,5	42,5	49	44	51	46	53	48	55,5	50,5
2006	48	43	49,5	44,5	51,5	46,5	53,5	48,5	56	51
2007	48,5	43,5	50	45	52	47	54	49	56,5	51,5
2008	49	44	50,5	45,5	52,5	47,5	54,5	49,5	57	52
2009	49,5	44,5	51	46	53	48	55	50	57,5	52,5
2010	50	45	51,5	46,5	53,5	48,5	55,5	50,5	58	53

Vir: ZPIZ-1, 402. člen.

Najnižja možna starost se z leti povečuje tako za ženske kot za moške in se je od leta 2000 do leta 2010 povečala za 5 let, po pol leta za vsako leto. Najnižja možna starost je v peti skupini delovnih mest leta 2000 znašala 45 let za moške in 40 let za ženske, v letu 2010 pa 50 let za

moške in 45 let za ženske. V prvi skupini delovnih mest je v letu 2010 dosegla 58 let za moške in 53 let za ženske.

Poglejmo si primer ženske, ki je delala na delovnem mestu z zavarovalno dobo s povečanjem 12/14 in je imela na dan 1. 1. 2001 23 let in 4 mesece skupne pokojninske dobe (upošteva se dejansko trajanje in povečanje). Predpostavimo, da je začela delati z 20 leti starosti, po 20 letih dejanskega zavarovanja je imela 3 leta in 4 mesece povečanja in starost 40 let. Po 30 letih dejanskega dela (v letu 2010) je imela pri starosti 50 let dopolnjene 35 let skupne pokojninske dobe, od tega 60 mesecev povečanja. Po pogojih iz 1. odstavka 398. člena ZPIZ-1 bi predpisano dobo 37 let in 9 mesecev dosegla v letu 2012, ko bi imela 52 let starosti. Predpisan »normalni« starostni pogoj v letu 2012 je 57 let in 4 mesece. Zaradi zaokroženega izračuna povečanja predpostavimo, da bi imela v letu 2012 dejanske zavarovalne dobe 32 let in 6 mesecev, povečanje pa bi znašalo 65 mesecev (skupna doba: 37 let in 11 mesecev), dopolnjena starost pa bi znašala 52 let in 6 mesecev. Za znižanje starosti bi potrebovala 58 mesecev in doseženo povečanje dobe več kot zadošča za izpolnitev pogojev v letu 2012.

Pri drugi skupini zavarovancev, ki je prešla v sistem obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja, je določena spodnja meja starosti, do katere se lahko zavarovancem zniža starost za pridobitev pravice do pokojnine. V tej skupini zavarovancev je znižanje starosti odvisno od stopnje povečanja zavarovalne dobe. Če je zavarovanec delal na delovnih mestih, kjer je bil upravičen do različnega povečanja zavarovalne dobe, se znižanje starosti določi v sorazmerju glede na trajanje zavarovanja na posameznih delih (Znižanje zaradi štetja zavarovalne dobe s povečanjem, 2010).

### **3.3.1 Podatki o upokojencih, ki so po uvedbi sistema obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja ostali v sistemu zavarovalne dobe s povečanjem**

V tabeli 4 so prikazani podatki o novih upokojencih z zavarovalno dobo s povečanjem, ki sem jih pridobila pri Zavodu. Besedna zveza »novi upokojenci« se nanaša na tiste aktivne zavarovance, ki se po sprejetju ZPIZ-1 niso vključili v sistem obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja, temveč so ostali v sistemu zavarovalne dobe s povečanjem. V tabeli so zajeti podatki za opisane osebe, ki so se upokojile od leta 2001 do leta 2009. Podatki o novih upokojencih so ločeni po spolu in vsebujejo število upokojencev v posameznem obdobju, starost, ki so jo upokojenci dosegli ob upokojitvi, doseženo pokojninsko dobo ob upokojitvi ter povprečno pokojnino upokojencev.

Iz tabele 4 je razvidno, da se število novih upokojencev od leta 2001 dalje v povprečju povečuje. Leta 2001 je bilo število na novo upokojenih 1.848, od tega 501 žensk in 1.347 moških, v letu 2009 pa 2.405 upokojencev, od tega 369 žensk in 2.036 moških. To pomeni, da je v Sloveniji čedalje manj zaposlenih, ki še sodijo v sistem zavarovalne dobe s povečanjem.

Vidimo tudi, da je upokojenih žensk v sistemu zavarovalne dobe s povečanjem veliko manj kot moških, saj so na delovnih mestih, naštetih v poglavju 3.2.1., v veliki večini zaposleni moški. To dejstvo je mogoče razložiti s tem, da gre za fizično težka in zdravju škodljiva dela, ki jih zaradi fizičnih razlik med spoloma lažje opravljajo moški kot ženske.

Dejanska starost ob upokojitvi se z leti za te zavarovance postopoma viša tako za ženske kot za moške. Leta 2001 je za ženske znašala 53 let in 3 mesece, za moške pa 55 let in 3 mesece. Skupna starost ob upokojitvi je bila tega leta 54 let in 8 mesecev. Do konca leta 2009 se je starost ob upokojitvi za ženske povišala na 55 let in 11 mesecev, za moške na 57 let in 4 mesece, skupna starost pa na 57 let in 1 mesec. Glavni razlog za zviševanje starosti ob upokojitvi je, da se zadnja leta pred upokojitvijo zaposlenih, ki so ostali v sistemu zavarovalne dobe s povečanjem, upokojujejo le še tisti beneficirani delavci, ki jim ni bila priznana najvišja stopnja povečanja zavarovalne dobe. Tisti zaposleni, ki jih prištevamo v zgornje skupine delovnih mest z najvišjimi stopnjami povečanja zavarovalne dobe, so se v večini že upokojili. Ti so namreč že dosegli potrebne pogoje za upokojitev in njihova starost ob upokojitvi je veliko nižja.

*Tabela 4: Starostni upokojenci z zavarovalno dobo s povečanjem, ki jim je bila v izbranem letu prvič priznana pravica do pokojnine*

Leto	Število			Starost ob upokojitvi						Dosežena pok. doba ob upokojitvi						Povprečna pokojnina novih upokojencev		
	Ž	M	Sk	Ž		M		Sk		Ž		M		Sk		Ženske	Moški	Skupaj
	št.	št.	št.	l	m	l	m	l	m	l	m	l	m	l	m			
2001	501	1.347	1.848	53	3	55	3	54	8	34	8	38	9	37	8	84.847	124.804	113.972
2002	458	1.393	1.851	53	6	56	6	55	9	34	9	39	6	38	4	90.238	133.496	122.792
2003	393	1.362	1.755	53	5	56	5	55	9	35	1	39	6	38	6	98.905	140.141	130.907
2004	349	1.356	1.705	54	1	56	6	56	0	35	8	39	8	38	10	97.722	138.459	130.135
2005	278	1.359	1.637	54	8	56	5	56	1	36	1	39	11	39	3	109.972	149.314	142.633
2006	300	1.473	1.773	55	1	56	5	56	2	35	11	40	0	39	3	111.770	148.333	142.146
2007	308	1.676	1.984	55	4	57	0	56	9	36	0	39	10	39	3	487,31	626,59	604,97
2008	342	1.880	2.222	55	4	57	2	56	11	36	5	39	3	38	10	521,71	658,16	637,16
2009	369	2.036	2.405	55	11	57	4	57	1	36	3	39	5	39	0	549,94	676,92	657,44

**Legenda:** Podatki od leta 2001 do vključno 2006 so izraženi v slovenskih tolarjih.

*Vir: Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, 2010.*

Pri ženskah najnižjo pokojninsko dobo beležimo v letu 2009, ko je znašala 34 let in 8 mesecev, najvišja pa je leta 2008, ko znaša 36 let in 5 mesecev. Pri moških je bila najnižja pokojninska doba leta 2001, ko je znašala 38 let in 9 mesecev, najvišja pa leta 2006, ko je znašala 40 let, kar predstavlja polno pokojninsko dobo.

V nadaljevanju predstavljam drugo skupino zavarovancev, ki sodi v sistem obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja. Sistem izvaja Sklad obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja, katerega upravljavec je Kapitalska družba. Za lažjo predstavitev tega sistema, bom najprej opisala Kapitalsko družbo in njeno poslovanje, nato pa se bom osredotočila na SODPZ in njegovo poslovanje.

### **3.4 Opis sistema obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja**

#### **3.4.1 Kapitalska družba kot upravljavka SODPZ**

Kapitalska družba je bila ustanovljena 24. 10. 1996 in je organizirana kot delniška družba. Njen ustanovitelj in lastnik je Republika Slovenija. Ustanovljena je bila z namenom ustvarjanja dodatnih sredstev za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, ki jih pridobiva z upravljanjem lastnega premoženja ter z upravljanjem premoženja skladov. S sprejetjem nove pokojninske zakonodaje je pridobila možnost ustanavljanja in upravljanja vzajemnih pokojninskih skladov ter izplačevanja pokojninskih rent Prvega pokojninskega sklada in poklicnih pokojnin iz naslova obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja (Dejavnost, 2010).

Kapitalska družba po 244. členu ZPIZ-1 opravlja naslednje dejavnosti (Letno poročilo Kapitalske družbe, d.d., za leto 2009, 2010, str. 11):

- upravljanje in razpolaganje z vrednostnimi papirji in drugimi sredstvi, pridobljenimi v postopku lastninskega preoblikovanja podjetij;
- upravljanje Prvega pokojninskega sklada v skladu z zakonom, ki ureja Prvi pokojninski sklad;
- upravljanje sklada obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja skladno z ZPIZ-1;
- upravljanje vzajemnih pokojninskih skladov skladno z ZPIZ-1.

Poleg že omenjenih osnovnih dejavnosti, Kapitalska družba opravlja tudi druge dejavnosti, ki so povezane z upravljanjem premoženja in s tem povezanih storitev (Letno poročilo za leto 2010, 2011, str. 6).

Kapitalske naložbe predstavljajo dolgoročne domače lastniške finančne naložbe, to je naložbe v delnice in poslovne deleže nefinančnih podjetij, bank, zavarovalnic in drugih finančnih

institucij. Le-te je Kapitalska družba večinoma pridobila v postopkih lastninskega preoblikovanja podjetij. Portfeljske naložbe predstavljajo tuje delnice in investicijski kuponi investicijskih skladov domačih in tujih izdajateljcev. Naložbe denarnega trga so usmerjene v pridobivanje sredstev za izravnavo prihodkov in odhodkov Zavoda (Letno poročilo Kapitalske družbe, d.d., za leto 2009, 2010, str. 36-43).

Kapitalska družba upravlja štiri pokojninske sklade (O Kapitalski družbi, 2010):

- Prvi pokojninski sklad Republike Slovenije (PPS) in njegov kritni sklad (KS PPS),
- Sklad obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja Republike Slovenije (SODPZ),
- Kapitalski vzajemni pokojninski sklad (KVPS) in
- Zaprti vzajemni pokojninski sklad za javne uslužbence (ZVPSJU).

Organi upravljanja Kapitalske družbe so skupščina, nadzorni svet in uprava. Skupščino, ki jo sestavlja 15 članov, imenuje Vlada Republike Slovenije in sicer tako, da je med člani ena tretjina predstavnikov upokojujencev in delovnih invalidov, ena tretjina predstavnikov delodajalcev in zavarovancev ter ena tretjina predstavnikov Vlade Republike Slovenije. Nadzorni svet sestavlja 9 članov, ki jih ravno tako imenuje Vlada RS. Upravo Kapitalske družbe pa na podlagi javnega razpisa imenuje Skupščina Kapitalske družbe (Letno poročilo Kapitalske družbe, d.d., za leto 2009, 2010, str. 13).

Leta 2009 so prihodki Kapitalske družbe iz naslova upravljanja skladov znašali 11.203.000 evrov. Od tega znašajo provizije za upravljanje 8.470.000 evrov, vstopni stroški 2.575.000 evrov, izstopni stroški 21.000 evrov ter nadomestilo za stroške izplačevanja pokojninskih rent 137.000 evrov (Letno poročilo Kapitalske družbe, d.d., za leto 2009, 2010, str. 49).

Kapitalska družba je trenutno največji in najpomembnejši izvajalec dodatnega pokojninskega zavarovanja v Sloveniji. Kot upravljavka skladov izvaja učinkovito naložbeno politiko in skuša poslovati čim bolj stroškovno učinkovito. Pri izvajanju naložbene politike je usmerjena v varno nalaganje sredstev in v zagotavljanje dolgoročne rasti vrednosti premoženja skladov (Letno poročilo Kapitalske družbe, d.d., za leto 2009, 2010, str. 49).

### **3.4.2 Sklad obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja (SODPZ)**

#### **3.4.2.1 Opredelitev SODPZ**

Sklad obveznega pokojninskega zavarovanja Republike Slovenije je zaprt pokojninski sklad, ki ga upravlja Kapitalska družba in izvaja obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje. Namenjen je tistim zaposlenim, ki opravljajo posebno težka in zdravju škodljiva dela. Osnovni cilj sklada je oblikovanje poklicnega zavarovanja, ki je moderno in prilagojeno



sodobnim gospodarskim razmeram. SODPZ svojim zavarovancem ponuja varnost in zanesljivost, delodajalcem pa omogoča upokojevanje starejših delavcev, preden to omogoča javni sistem pokojninskega zavarovanja (Sklad obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja, 2010).

Ta sklad je oblikovan na podlagi zakona, s poslovanjem pa je pričel 1. 1. 2001, ko se je začel izvajati sistem obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja. V SODPZ se zavarovanci, ki so zaposleni na delovnih mestih, kjer je obvezna vključitev v obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje, ne vključujejo sami, temveč so za to odgovorni delodajalci. V osmih dneh od razporeditve zaposlenega na delovno mesto, kjer mu pripada takšna oblika zavarovanja, je delodajalec dolžan Kapitalski družbi poslati prijavo v obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje, ki jo poleg delodajalca podpiše tudi zaposleni (Kako sklenete zavarovanje v SODPZ, 2010).

SODPZ je premoženje, ki je financirano s sredstvi, zbranimi z vplačilom prispevkov za obvezno dodatno zavarovanje. Premoženje sklada, razen kritnega sklada, je last zavarovancev, ki so vključeni v ta sklad in je namenjeno izključno kritju obveznosti do zavarovancev, ko se ti upokojijo (Pokojninski načrt za obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje, 2010).

Kapitalska družba kot upravljavec, upravlja SODPZ ločeno od premoženja ostalih skladov ter ločeno od ostalega premoženja. Za sprejemanje vplačil in opravljanje izplačil iz poslov v zvezi s premoženjem sklada ter za vodenje njegovih denarnih sredstev, ima sklad ustvarjen poseben denarni račun (Pokojninski načrt za obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje, 2010).

Posli upravljanja SODPZ obsegajo (ZPIZ-1, člen 286):

- zbiranje premij obveznega dodatnega zavarovanja in vodenje osebnih računov zavarovancev članov sklada,
- upravljanje s premoženjem sklada,
- izplačevanje poklicne pokojnine in znižane poklicne pokojnine.

#### 3.4.2.2 Pojem obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja

Obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje je zbiranje prispevkov delodajalcev, da bi se iz zbranih sredstev zagotavljala pravica do poklicne pokojnine oziroma do znižane poklicne pokojnine, ki jo bodo poleg pravic iz obveznega zavarovanja uživali delavci, ki bodo na podlagi pokojninskega načrta vključeni v obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje (Pokojninski načrt za obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje, 2010).

ZPIZ-1 opredeljuje naslednje značilnosti obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja (Obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje, 2010):

- vanj morajo biti vključeni zavarovanci, ki opravljajo posebno težka in zdravju škodljiva dela, in zavarovanci, ki opravljajo dela, ki jih po določeni starosti ni moč uspešno poklicno opravljati,
- gre za obliko zavarovanja z obročnim vplačevanjem premije,
- gre za obliko zavarovanja, pri katerem zavarovanec prevzema naložbeno tveganje z minimalnim zajamčenim izplačilom,
- gre za obliko zavarovanja z obročnim izplačevanjem zavarovalne vsote v obliki poklicne pokojnine oziroma znižane poklicne pokojnine.

### 3.4.2.3 Pokojninski načrt

Obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje je natančno opisano v Pokojninskem načrtu za Sklad, ki ga je pripravila Kapitalska družba v skladu z določbami ZPIZ-1. Podrobnejša navodila zanj je določilo Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, aktuarsko ga je potrdila Agencija za zavarovalni nadzor, odobril pa ga je minister za delo dne 27. 12. 2000 (Pokojninski načrt, 2010).

Pokojninski načrt vsebuje določbe o vključitvi v sistem obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja in določa pravice, ki izhajajo iz tega sistema, ter dalje vsebuje določbe o izplačilu odkupne vrednosti, o plačilu prispevkov, minimalnem zajamčenem donosu, naložbeni politiki, stroških, pogojih za poklicno pokojnino in podobno (Pokojninski načrt, 2010).

Pokojninski načrt mora vsebovati (ZPIZ-1, člena 283 in 284):

- kriterije za določanje višine in oblike poklicne pokojnine,
- pravice iz obveznega dodatnega zavarovanja (poklicna pokojnina in znižana poklicna pokojnina),
- način izračuna poklicne pokojnine,
- minimalni zajamčeni donos na vplačane prispevke,
- pogoje za pridobitev poklicne pokojnine,
- oblike izplačila poklicne pokojnine,
- investicijsko strategijo obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja,
- višino prispevkov za posamezna delovna mesta.

Poleg zgoraj naštetih določb, pokojninski načrt vsebuje še številne druge odločbe, ki ga podrobneje opisujejo. Za vse pravice, ki izhajajo iz pokojninskega načrta obveznega pokojninskega zavarovanja, jamči država.

Od leta 2000, ko je bil pokojninski načrt sprejet, je bilo odobrenih kar nekaj sprememb pokojninskega načrta. Prva sprememba je bila odobrena 27. 6. 2002, ko je Kapitalska družba znižala vstopne stroške na 5,5 %. Dne 22. 2. 2006 je nova sprememba prinesla dodatna znižanja vstopnih stroškov in uskladitev s kasneje sprejetimi predpisi, ki vplivajo na poslovanje SODPZ. Sprememba z dne 9. 11. 2006 se nanaša na spremembo valute, ko je s 1. 1. 2007 sprejeta evro valuta, v kateri se plačujejo prispevki in izračunavajo čiste vrednosti sredstev ter vrednost enote premoženja (Pokojninski načrt, 2010).

Zadnje spremembe Pokojninskega načrta SODPZ je Minister za delo, družino in socialne zadeve potrdil 31. 3. 2010, veljati pa so začele 1. 6. 2010. Njihov cilj je, da se zavarovancem ob izpolnitvi pogojev za upokožitev, zagotovi zadostna sredstva za izplačilo poklicne pokojnine. Te spremembe so sledeče (Spremembe določil pokojninskega načrta za obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje, 2010):

- Uvedena je bila enotna prispevna stopnja za vse zavarovance SODPZ, ki velja za vsa delovna mesta v višini 10,55 %, razen za tisti krog zavarovancev, kjer velja izjema, in sicer prispevna stopnja v višini 12,6 %.
- Znižanje provizije za upravljanje za 25 odstotkov, ki sedaj znaša 1,2 % povprečne letne čiste vrednosti sredstev sklada. To prispeva k doseganju višje donosnosti sklada ter povečanju zbranih sredstev zavarovancev.
- Spremenil se je datum konverzije, to je obračunski dan, ki se sedaj izvaja na zadnji delovni dan v mesecu, in ne več na zadnji dan v mesecu.
- Sprememba pri izračunu odkupne vrednosti enot premoženja sklada, vpisanih na osebni račun člana. Pri izračunu se upošteva vrednost enote premoženja (v nadaljevanju VEP), ki velja na obračunski dan obdobja, ko je bila podana popolna zahteva za izplačilo odkupne vrednosti. Do te spremembe se je upošteval zadnji znani VEP (VEP predhodnega meseca).

#### 3.4.2.4 Delovna mesta

Pod pogoji, določenimi z ZPIZ-1, se v obvezno dodatno zavarovanje vključijo delavci, ki so vključeni v obvezno zavarovanje, in ki opravljajo posebno težka in zdravju škodljiva dela oziroma dela, ki jih po določeni starosti ni več mogoče uspešno poklicno opravljati. Pogoji zaradi katerih je upravičena vključenosti v obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje so naslednji (ZPIZ 1, 280 člen):

- v zvezi z opravljanjem del obstajajo škodljivi vplivi na zdravstveno stanje in delovno zmožnost delavcev, kljub vsem varnostnim ukrepom za odpravo ali zmanjšanje teh vplivov,
- delo na takšnih delovnih mestih delavci opravljajo neposredno ob virih škodljivih vplivov v nepretrganem delovnem procesu,

- delo v zgoraj naštetih okoliščinah se opravlja polni delovni čas, ki je lahko tudi krajši kot polni delovni čas, če je tako določeno zaradi posebnih delovnih pogojev.

V obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje so se vključili zavarovanci, za katere se je v prejšnji ureditvi štela zavarovalna doba s povečanjem in jim je do upokojitve v obveznem zavarovanju manjkalo še 15 »normalnih« oziroma več let.

Seznam delovnih mest, na katerih se zavarovanci vključijo v obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje določi minister, pristojen za delo. Pri tem morajo soglašati reprezentativni sindikati in združenje delodajalcev. Problem, ki se kaže na tem področju je, da ne obstaja modificiran seznam delovnih mest, ki sodijo v obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje, torej seznam, ki bi ustrezal dejanskemu stanju.

Delovna mesta, na katerih je zaposlenih večina zavarovancev SODPZ so: policisti, vojaki, železničarji, rudarji, pazniki, vozniki, železarji, livarji, tekstilci, steklarji, piloti, mornarji, gasilci, gozdarji, dimnikarji, baletniki, ribiči in drugi (Komu je sklad namenjen, 2010).

Na podlagi Zakona o carinski družbi (Uradni list RS, št. 56/99) se v obvezno dodatno zavarovanje vključijo tudi delavci, za katere je s tem zakonom določeno, da se plačuje sredstva za obvezno dodatno zavarovanje (Pokojninski načrt za obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje, 2010).

V obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje se poleg delovnih mest, ki jih določi minister, pristojen za delo (vsa tista delovna mesta, za katera se je ob uveljavitvi ZPIZ-1 štela zavarovalna doba s povečanjem), vključi tudi druga delovna mesta. Nova delovna mesta lahko določi posebna komisija na podlagi meril in kriterijev, ki jih določi Vlada Republike Slovenije. Njena naloga je tudi ugotavljanje, če na delovnih mestih niso več podani pogoji za obvezno vključitev v dodatno pokojninsko zavarovanje (ZPIZ-1, člen 282).

Komisijo za ugotavljanje obveznosti dodatnega pokojninskega zavarovanja imenuje minister, pristojen za delo. Sestavlja jo pet članov in sicer predstavnik delodajalcev, delojemalcev, Zavoda za invalidsko in pokojninsko zavarovanje ter dva predstavnika Urada za varnost in zdravje pri delu. Predsednik Komisije je direktor Urada za varnost in zdravje pri delu (Uredba, 1999).

Dela, pri katerih je uspešno upravljanje omejeno z določeno starostjo, so dela v tistih poklicih, v katerih fiziološke funkcije organizma zaradi narave in teže dela ter procesov staranja v tolikšni meri pešajo, da delavcu onemogočajo uspešno opravljanje iste poklicne dejavnosti po določeni starosti (Uredba, 1999).

### 3.4.2.5 Prispevki za obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje

Prispevke za obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje plačujejo delodajalci, ki so dolžni sami poskrbeti za prijavo svojih zaposlenih v obvezno dodatno zavarovanje in sicer tistih zaposlenih, ki jim po Zakonu to zavarovanje pripada. V dobo vključenosti v obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje šteje le čas, za katerega so bili plačani prispevki.

Od začetka sistema obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja, to je od 1. 1. 2001, prispevki za zgoraj opisana delovna mesta niso bili enaki, temveč so se razlikovali glede na skupino delovnega mesta, ki so se oblikovale že v prejšnjem sistemu zavarovalne dobe s povečanjem. V spodnji tabeli si natančneje pogledimo prispevne stopnje, po katerih je bil delodajalec dolžan plačevati prispevke v obdobju od 1. 1. 2001 do 1. 6. 2010.

*Tabela 5: Prispevne stopnje za obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje za obdobje od 1. 1. 2001 do 1. 6. 2010*

<b>Skupina delovnega mesta</b>	<b>Povečanje zavarovalne dobe</b>	<b>Prispevna stopnja (v %)</b>
0.	ni povečanja	-
I.	od 12 na 14 mesecev	4,20
II.	od 12 na 15 mesecev	6,25
III.	od 12 na 16 mesecev	8,40
IV.	od 12 na 17 mesecev	10,55
V.	od 12 na 18 mesecev	12,60

*Vir: Pokojninski načrt za obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje, 2001, str. 4.*

Od 1. 6. 2010 dalje, sistem prispevnih stopenj iz tabele 5 ne velja več, saj je bila ob uveljavitvi sprememb pokojninskega načrta uvedena enaka prispevna stopnja za vsa delovna mesta, ki znaša 10,55 %. Tisti zavarovanci, ki so do te uveljavitve sprememb delali na delovnih mestih, za katere je veljala prispevna stopnja v višini 12,60 %, pa so te pravice ohranili (Prispevki, 2010).

Ko je leta 2001 obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje nadomestilo sistem zavarovalne dobe s povečanjem, so prispevne stopnje ostale različne glede na skupino delovnih mest, uveden pa je bil enak obseg dodane dobe za vse vrste delovnih mest, ki znaša eno četrtno obdobja v katerem je bil zavarovanec vključen v obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje. S 1. 6. 2010 se je poenotila tudi prispevna stopnja za vsa delovna mesta, razen za zgoraj omenjeno izjemo.

Prispevki za obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje imajo enak davčni status kot prispevki za obvezno zavarovanje in se obračunavajo glede na isto osnovo in na enak način

kot prispevki za obvezno zavarovanje (Pokojninski načrt za obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje, 2010).

#### 3.4.2.6 Pravice iz obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja

Iz vključitve v obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje izhajata dve pravici, in sicer pravica do:

- poklicne pokojnine in
- znižane poklicne pokojnine.

Poklicna pokojnina se zavarovancu – upokojencu izplačuje v mesečnih zneskih od pridobitve poklicne pokojnine do izpolnitve minimalnih pogojev za pridobitev starostne pokojnine v obveznem zavarovanju. Znižana poklicna pokojnina se izplačuje v mesečnih zneskih od upokojitve v obveznem zavarovanju do smrti zavarovanca – upokojenca (Poklicna pokojnina, 2011).

Pravico do poklicne pokojnine člani SODPZ pridobijo ob izpolnitvi pogojev, določenih s pokojninskim načrtom. To pomeni, da z izpolnitvijo teh pogojev pridobijo pravico do prekinitve delovnega razmerja in do upokojitve. Pomembno je, da se ena četrtna obdobja, v katerem je bil zavarovanec vključen v obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje, upošteva kot **dodana doba** za pridobitev pravic iz obveznega zavarovanja skladno z Zakonom.

Pogoji za pridobitev poklicne pokojnine so naslednji (Pogoji za pridobitev poklicne pokojnine, 2011):

- da zavarovanec dopolni 40 let (moški) in 38 let (ženska) pokojninske dobe, pri tem pa se od 1. 1. 2001 dalje šteje v pokojninsko dobo tudi dodana doba, ki je ena četrtna obdobja vključenosti v obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje (torej 3 mesece v enem letu),
- ko zavarovanec dopolni minimalno starost (opisana v tabeli 6),
- ko ima zavarovanec na svojem osebem računu zbrana zadostna sredstva.

Ko zavarovanec izpolni pogoje za pridobitev poklicne pokojnine in se za njeno uživanje tudi odloči, prejema poklicno pokojnino, dokler ne izpolni minimalne starosti za prejemanje starostne pokojnine v obveznem zavarovanju. Za primer vzemimo moškega, ki se je po letu 2001 zaposlil na delovnem mestu z obveznim dodatnim pokojninskim zavarovanjem. Poklicno se lahko upokoji, ko doseže 40 let pokojninske dobe (vključno z dodano dobo), ima zadostna sredstva in minimalno starost za pridobitev poklicne pokojnine. Če je zaposlen na delovnem mestu, ki sodi v tretjo skupino, se lahko poklicno upokoji pri 51,5 letih ter prejema poklicno pokojnino do 58 leta, ki je pogoj za prejemanje starostne pokojnine pri Zavodu. Po

tem letu zavarovanec prejema starostno pokojnino, ki jo izplačuje Zavod, poleg tega pa še znižano poklicno pokojnino, ki jo izplačuje Kapitalska družba.

*Tabela 6: Minimalne starosti, pri katerih se lahko zavarovanec, ob izpolnitvi ostalih pogojev, lahko poklicno upokoji*

<b>Skupina delovnega mesta</b>	<b>Minimalna starost za moške</b>	<b>Minimalna starost za ženske</b>
0.	58,0	58,0
I.	55,5	52,0
II.	53,5	49,5
III.	51,5	48,0
IV.	49,0	45,5
V.	47,5	44,0

*Vir: Pokojninski načrt za obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje, 2011, člen 51.*

Precej problematičen je zadnji pogoj za pridobitev poklicne pokojnine, saj se lahko zgodi, da zavarovanec kljub izpolnjenima ostalima dvema pogojema, nima zbranih zadostnih sredstev za izplačevanje poklicnih pokojnin. Če se to res zgodi, ima delodajalec možnost, da vplača manjkajoča sredstva (Pokojninski načrt za obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje, 2010).

Premalo zbranih sredstev na osebnih računih nekaterih zavarovancev pri izpolnjenih ostalih dveh pogojih za poklicno upokojitev, za nekatere bodoče upokojence pomeni oviro do vstopa v upokojitev. To ne pomeni, da se tak zavarovanec ne more upokojiti, saj pokojninski načrt v 46. členu dovoljuje upokojitev zavarovancev, ki izpolnjujejo le prva dva pogoja, toda zbrana sredstva na njihovih osebnih računih ne bodo zadostovala za izplačevanje poklicnih pokojnin in znižanih poklicnih pokojnin. Najbrž bo problematična predvsem prenizka prispevna stopnja, ki ne bo omogočala primernih poklicnih in znižanih poklicnih pokojnin. Nekateri se ne bodo upokojili ravno zaradi neizpolnjevanja pogoja o zadostnih sredstvih, pa čeprav bodo izpolnjevali ostala dva pogoja.

Zavarovanec se lahko odloči, da se bo upokojil tudi, če zbrana sredstva na njegovem osebnem računu ne zadostujejo za izplačevanje poklicnih pokojnin in znižanih poklicnih pokojnin. Do tega lahko pride zato, ker se za ugotovitev zadostnosti sredstev upoštevajo še drugi kriteriji, kot so pokojninska osnova in odmerni odstotek, katere določi Zavod, ter odstotek znižanja zaradi upokojitve pred izpolnjevanjem pogojev za redno upokojitev iz obveznega zavarovanja. Pri tem morata biti izpolnjena ostala že omenjena pogoja za pridobitev poklicne pokojnine (Pokojninski načrt za obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje, 2010).

Zavarovanec se z izpolnitvijo pogojev za poklicno pokojnino nato sam odloči, ali se želi poklicno upokojiti, ali bo odložil začetek uživanja poklicne pokojnine. Če se odloči za

uživanje pravice do poklicne pokojnine, mora pri Zavodu sam sprožiti upokojitveni postopek ter o tem obvestiti Kapitalsko družbo, ki nato posreduje podatke za ugotavljanje pravic. Če pa se odloči za odloženo uživanje pravice do poklicne pokojnine, mu njegov delodajalec ni več dolžan plačevati prispevkov za obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje, pri tem pa zavarovanec zadrži pravice iz vplačanih enot premoženja (Pokojninski načrt za obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje, 2010).

Višina poklicne ali znižane pokojnine je odvisna od števila enot premoženja na zavarovančevem osebnem računu, vrednosti enote premoženja, oblike pravice iz obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja in starosti (Pokojninski načrt za obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje, 2010).

Poklicna pokojnina se določi tako, da znaša toliko, kolikor bi glede na zavarovančevo dopolnjeno starost in zavarovalno dobo znašala starostna pokojnina pri Zavodu. Pri tem se pokojnina poveča za toliko, kolikor znaša zmanjšanje starostne pokojnine za leta dodane dobe iz naslova vključenosti v obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje. Znižana pokojnina pa je določena najmanj v višini, kolikor znaša zmanjšanje starostne pokojnine za leta dodane dobe iz naslova vključenosti v obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje (Višina poklicne pokojnine, 2011).

Poleg pravice do prejemanja poklicne pokojnine in znižane poklicne pokojnine, je v nekaterih primerih možno pridobiti pravico do izplačila sredstev v enkratnem znesku. Ta sredstva so izplačana na zavarovančevem osebnem računu v višini odkupne vrednosti enot premoženja. Primeri v katerih lahko zavarovanec pridobi to pravico so naslednji (Pokojninski načrt za obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje, 2010):

- če se zavarovanec invalidsko upokoji,
- če zavarovanec izpolni pogoje za pridobitev poklicne pokojnine oziroma znižane poklicne pokojnine, toda sredstva na zavarovančevem osebnem računu ne zadoščajo za izplačevanje le teh,
- če zavarovanec umre, preden se je poklicno upokojil, zato se odkupna vrednost enot premoženja izplača dedičem zavarovanca,
- če se zavarovanec vključi v SODPZ po 1. 1. 2001 in ima na dan 1. 1. 2001 več kot 25 let (moški) oziroma 23 let (ženske) pokojninske dobe ter je uveljavil starostno pokojnino v petih letih od vključitve v SODPZ,
- če se zavarovanec vključi v obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje na podlagi Zakona o carinski službi.



### 3.4.2.7 Naložbena politika SODPZ

Naložbena politika SODPZ je usmerjena v varnost, likvidnost, donosnost, razpršenost naložb in dolgoročno rast vrednosti premoženja sklada. Kapitalska družba svojim zavarovancem jamči donosnost v višini 60 % povprečne letne obrestne mere na državne vrednostne papirje z dospelostjo nad enim letom. Če ta donos ni dosežen, Kapitalska družba pokrije razliko iz lastnih sredstev (Naložbena politika, 2011).

*Tabela 7: Struktura naložb SODPZ na dan 31. 12. 2009*

	<b>Vrednost (v tisoč EUR)</b>	<b>Delež v sredstvih (v %)</b>
Delnice	9.937	3,8
Obveznice	174.858	66,2
Potrdilo o vlogi	2.526	1,0
Posojila in depoziti	44.606	16,9
Investicijski kuponi	29.316	11,1
Denarna sredstva	2.249	0,8
Ostale terjatve	511	0,2
<b>Skupaj</b>	<b>264.003</b>	<b>100,0</b>

*Vir: Kapitalska družba d.d., Letno poročilo SODPZ za leto 2009, 2010, str. 58.*

Kot je razvidno iz tabel 7 in 8, se sredstva sklada nalagajo v dolžniške vrednostne papirje, kot so obveznice RS in Banke Slovenije ter obveznice z visoko boniteto, v investicijske kupone vzajemnih skladov, v lastniške vrednostne papirje in v bančne depozite. V letu 2010 največji delež v strukturi naložb predstavljajo obveznice, katerih delež znaša 54,87 %. Najmanjši delež predstavljajo terjatve z 0,11 %.

*Tabela 8: Struktura naložb SODPZ na dan 31. 12. 2010*

	<b>Vrednost (v tisoč EUR)</b>	<b>Delež v sredstvih (v %)</b>
Delnice	7.852	2,43
Obveznice	177.323	54,87
Potrdilo o vlogi	2.400	0,74
Posojila in depoziti	82.722	25,60
Investicijski kuponi	51.044	15,80
Denarna sredstva	1.443	0,45
Ostale terjatve	370	0,11
<b>Skupaj</b>	<b>323.154</b>	<b>100,0</b>

*Vir: Kapitalska družba d.d., Letno poročilo SODPZ za leto 2009, 2010, str. 58.*

V tabeli 8 je prikazana struktura naložb v letu 2010 in njihove vrednosti. Primerjava podatkov iz tabel 7 in 8 nam pokaže, da so v letu 2010 obveznice ohranile največji delež v strukturi naložb, vendar se je ta v primerjavi z letom 2009, zmanjšal za 11,33 odstotne točke. Drugi največji delež predstavljajo posojila in depoziti, katerih delež se je v letu 2010 povečal za 8,7 odstotne točke. Sledijo jim investicijski kuponi, katerih delež se je povečal za 4,7 odstotne točke. Denarnim sredstvom, delnicam, potrdilom o vlogi ter terjatvam se je delež leta 2010 zmanjšal v primerjavi z letom 2009.

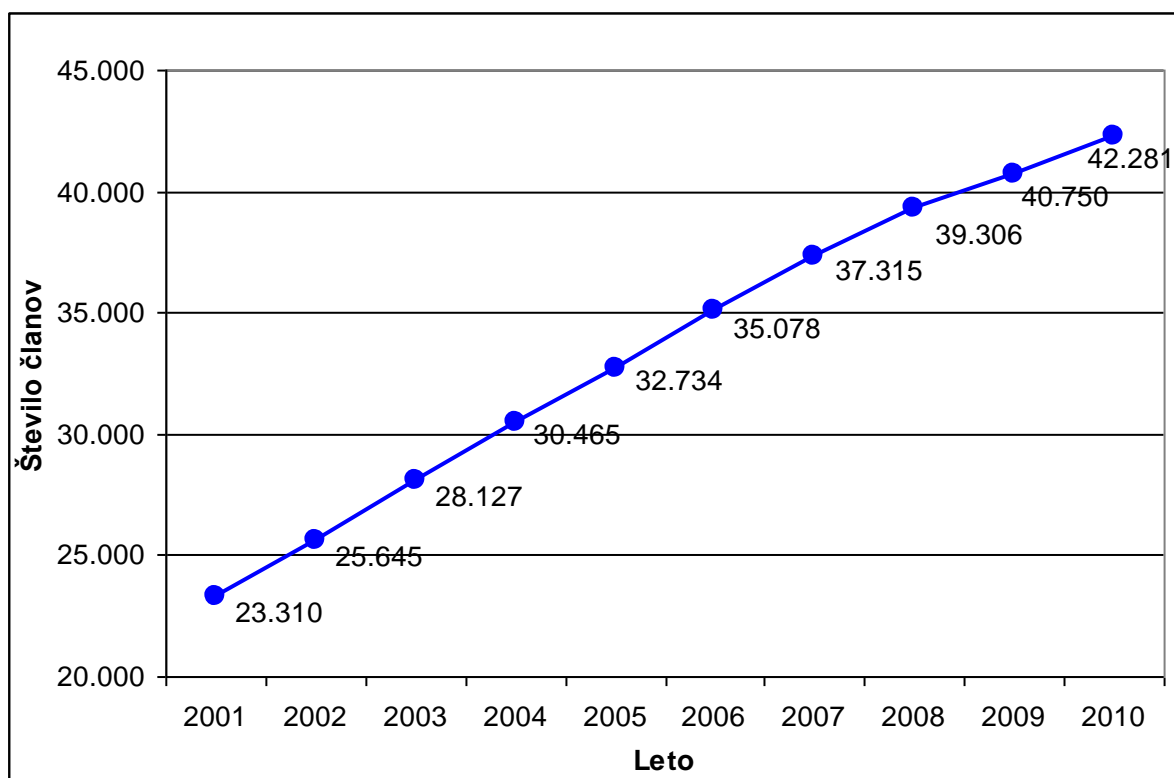
### 3.4.2.8 Poslovanje SODPZ

Poslovanje SODPZ predstavljam z opisom nekaterih ključnih podatkov, kot so število članov SODPZ, število enot premoženja v obtoku, vrednost enote premoženja, dejanska in zajamčena donosnost ter čista vrednost sredstev. Primerjava teh podatkov o poslovanju SODPZ med letom 2009 in letom 2010 nam pokaže naslednje stanje:

- **Število članov**

Ob ustanovitvi sklada je Kapitalska družba prejela podatke o zavarovancih od Zavoda ter od delodajalcev, na podlagi katerih je naredila evidenco o svojih članih.

Slika 2: Število zavarovancev SODPZ v obdobju od 2001 do 2010



Vir: Kapitalska družba d.d., Letno poročilo SODPZ za leto 2010, 2011, str. 12.

Na sliki 2 podajam podatek o številu članov SODPZ na dan 31. 12. v letih od 2001 do 2010. Kot lahko vidimo iz slike, se število članov SODPZ od leta 2001, ko je sklad pričel s poslovanjem, neprestano povečuje in se je v desetih letih povečalo za skoraj 20.000 članov. V prvem letu je bilo 23.310 zavarovancev. Če primerjamo samo leti 2009 in 2010, se je v enem letu število članov povečalo za 1.531 in konec leta 2010 znašalo 42.281. Konec februarja 2011 je bilo število članov 42.565, konec marca 2011 se je število članov v primerjavi s februarjem 2011 povečalo za 130 članov, saj je bilo članov 42.695. Konec aprila 2011 pa je bilo število članov 42.764.

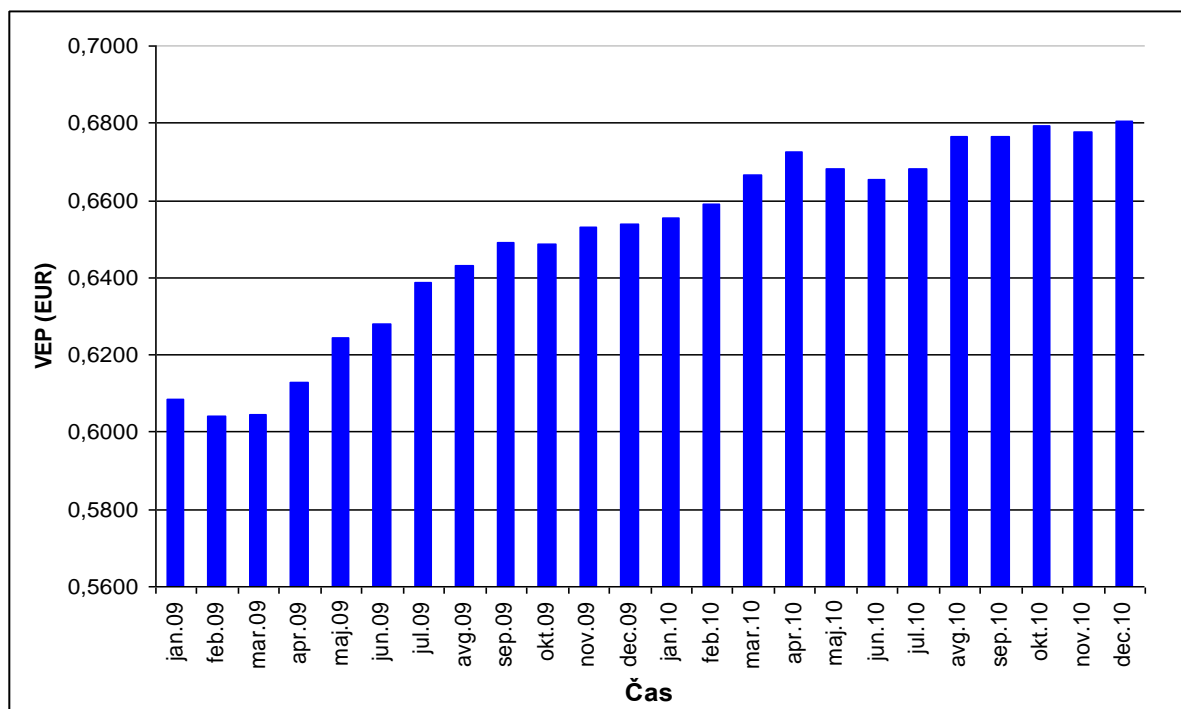
- **Število enot premoženja v obtoku**

Število enot premoženja v obtoku se iz meseca v mesec povečuje. Na zadnji dan v letu 2010 je bilo to število 473.579.300,5229, leto pred tem pa 403.125.314,36. Konec februarja 2011 je ta vrednost znašala 486.943.389,8987. Na dan 30. 4. 2011 je število enot premoženja v obtoku znašalo 500.331.913,5756.

- **Vrednost enote premoženja (VEP)**

Vrednost enote premoženja je enaka skupni čisti vrednosti premoženja vzajemnega pokojninskega sklada, deljeni s številom enot v obtoku. Enote premoženja sklada knjiži upravljavec sklada na osebni račun člana sklada (Slovarček izrazov, 2011).

*Slika 3: Grafični prikaz gibanja vrednosti enote premoženja (VEP v EUR)*



*Vir: Podatki o poslovanju SODPZ, 2011.*

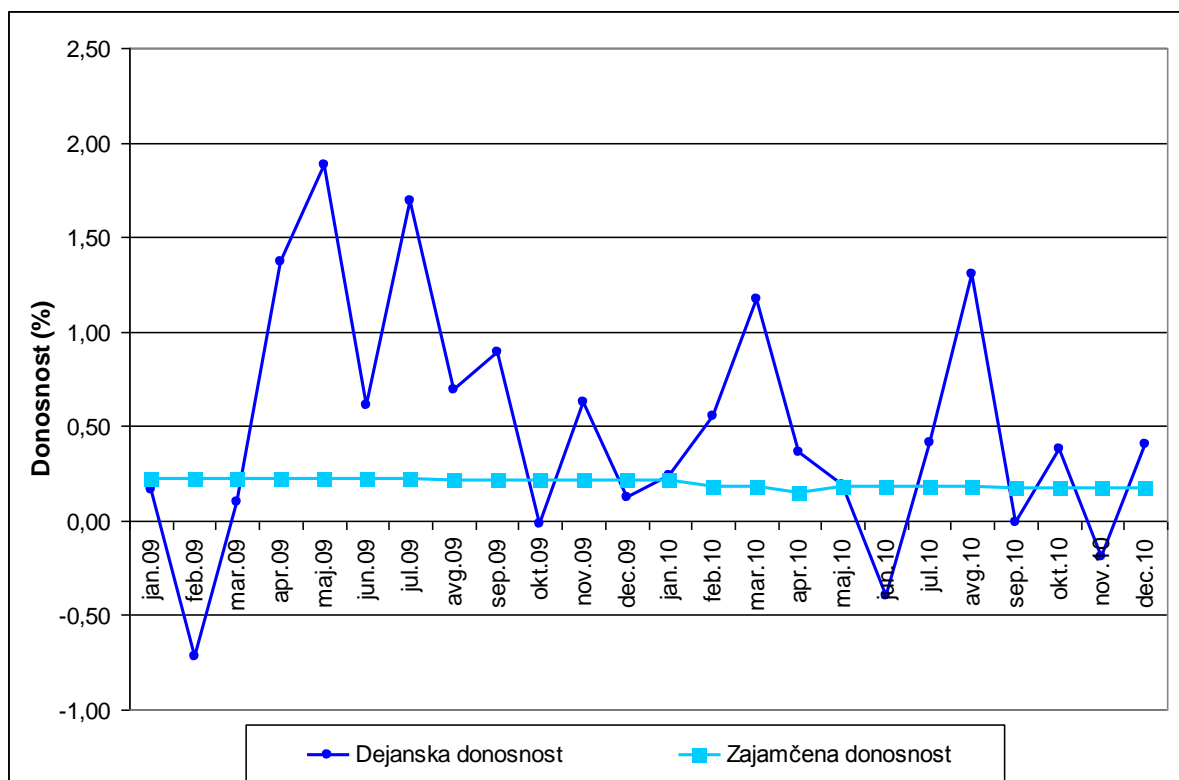
Slika 3 nam prikazuje gibanje vrednosti enote premoženja v posameznih mesecih v letih 2009 in 2010. VEP se je skozi to obdobje v povprečju povečevala, saj je januarja 2009 znašala 0,6084, decembra 2010 pa že 0,6806 EUR. Vrednost enote premoženja (VEP) sklada je na dan 31.12.2010 znašala 0,6806 EUR, leta 2009, na isti dan, je VEP znašala 0,6537 EUR. V letu 2010 je bila VEP za 4,115 % višja kot v letu 2009. Na dan 28. 2. 2011 je VEP znašala 0,6820 EUR, na dan 31. 3. 2011 0,6804 EUR, 30. 4. 2011 pa je VEP znašala 0,6809 EUR.

- **Dejanska in zajamčena donosnost**

Z zakonom je določena najnižja zajamčena donosnost, ki pomeni tisti donos, s katerim se morajo vplačani prispevki plemenititi v najmanjši meri. Donosnost, ki jo Kapitalska družba jamči svojim zavarovancem znaša 60 % povprečne letne mere na državne vrednostne papirje z dospelostjo nad enim letom. V primeru, da navedeni donos ni dosežen, Kapitalska družba pokrije razliko iz lastnih sredstev (Kapitalsko zavarovanje z zajamčeno donosnostjo, 2011).

Na sliki 4 si lahko pogledamo prikaz dejanske in zajamčene donosnosti po mesecih od začetka leta 2009 do konca leta 2010. Pri navajanju zajamčene donosnosti, je vedno prisoten mesečni zamik, saj je v tekočem mesecu objavljena zajamčena donosnost za prejšnji mesec, ki se upošteva ob konverziji sredstev v tekočem mesecu.

*Slika 4: Grafični prikaz dejanske in zajamčene mesečne donosnosti*



Vir: Podatki o poslovanju SODPZ, 2011.

V letu 2009 je bilo poslovanje SODPZ zelo uspešno v obdobju od aprila do vključno septembra ter v novembru, saj je dejanska donosnost preseгла zajamčeno donosnost. Ostale mesece je bila dejanska donosnost nižja od zajamčene, z najnižjo dejansko donosnostjo v mesecu februarju. Leto 2010 se je začelo z uspešnim poslovanjem sklada. Neuspešni meseci v letu 2010 so bili junij, september in november. 30. 4. 2011 je dejanska donosnost znašala 0,07 odstotka, zajamčena donosnost pa 0,16 odstotka.

- **Čista vrednost sredstev**

Kapitalska družba mora na koncu vsakega meseca izračunati dejansko čisto vrednost sredstev sklada ter zajamčeno vrednost sredstev sklada. Dejanska čista vrednost sredstev sklada se izračuna tako, da se od sredstev vzajemnega pokojninskega sklada odštejejo vse obveznosti vzajemnega pokojninskega sklada (Slovarček izrazov, 2011).

Dejanska čista vrednost sredstev je konec leta 2010 znašala 322.310.402,43 EUR, konec leta 2009 pa je bila ta vrednost 263.517.125,92 EUR. Na dan 30. 4. 2011 je bila dejanska čista vrednost sredstev sklada 340.716.416,31 EUR, kar pomeni, da se je od konca leta 2010 povečala za 18.406.013,88 EUR (Podatki o poslovanju SODPZ v številkah, 2011).

- **Stroški SODPZ**

Kapitalska družba je kot upravljavec upravičena do povračila nekaterih stroškov. Med te stroške spadajo vstopni stroški, ki znašajo 3,90 % od vplačane premije v letu 2010, za naslednja leta do leta 2019 pa se znižujejo po tabeli znižanja vstopnih stroškov.

*Tabela 9: Tabela vstopnih stroškov od leta 2011 do leta 2019*

<b>Leto</b>	<b>%</b>
2011	3,80
2012	3,70
2013	3,60
2014	3,50
2015	3,40
2016	3,30
2017	3,20
2018	3,10
2019	3,00

*Vir: Pokojninski načrt za obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje, 2011, člen 33.*

Naslednja skupina stroškov, do katerih je Kapitalska družba upravičena, so izstopni stroški, ki znašajo 1 % odkupne vrednosti premoženja. Upravičena je tudi do letne provizije za

upravljanje v višini 1,2 % povprečne letne čiste vrednosti sredstev sklada. Vstopni stroški se obračunavajo v odstotku vplačanega prispevka, izstopni pa v primeru izplačila odkupne vrednosti enot premoženja in v primeru poklicne upokojitve. Provizija za upravljanje se obračunava mesečno kot akontacija, ob koncu poslovnega leta se opravi še končni poračun letne provizije (Stroški, 2011).

*Tabela 10: Stroški SODPZ do katerih je Kapitalska družba upravičena do povračila, v letu 2009, v 000 EUR*

Vstopni stroški	1.711
Izstopni stroški	8
Upravljavška provizija	3.493
<b>Skupaj</b>	<b>5.212</b>

*Vir: Letno poročilo Kapitalske družbe, d.d., za leto 2009, 2010, str. 57.*

Od 1. 3. 2006 dalje se v breme sredstev sklada obračunava le provizija za upravljanje. Kapitalsko družbo bremenijo vsi ostali stroški v zvezi poslovanjem sklada, vključno s provizijo in s stroški storitev skrbnika ter nadomestilom za nadzor, ki pripada Agenciji za trg vrednostnih papirjev. Upravljavšek zaračunava tudi stroške izplačila pokojnin in vodenja zavarovanja, ki znašajo 1,5 % vsakega izplačila poklicne pokojnine ali znižane poklicne pokojnine (Pokojninski načrt za obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje, 2010).

#### 3.4.2.9 Podatki v Potrdilu o številu enot premoženja za sklad SODPZ

Kapitalska družba vsako leto do konca januarja članom SODPZ na njihove domače naslove pošlje »Potrdilo o številu enot premoženja«, vpisanih na njihovem osebnem računu. Takšno potrdilo Kapitalska družba pošlje tudi članom Zaprtega vzajemnega pokojninskega sklada za javne uslužbenke (ZVPSJU) in članom Kapitalskega vzajemnega pokojninskega sklada (KVPS). Zavarovancem Potrdilo služi za informacijo o stanju na osebnem kapitalskem računu in posameznih plačilih, delodajalcem pa za kontrolo in evidenco vplačanih prispevkov po zavarovancih. Potrdilo vsebuje dve tabeli (Obrazložitev podatkov v Potrdilu o številu enot premoženja za sklad SODPZ, 2011):

- Stanje na osebnem računu zavarovanca;
- Obračun vplačanih premij/prispevka v letu, za katerega se poroča.

V spodnji tabeli na informativnem primeru, ki ga je pripravila Kapitalska družba, prikazujem stanje na osebnem računu zavarovanca SODPZ, ki je vključen v zavarovanje od leta 2001. Podatki v tabeli 11 so prikazani na primeru Potrdila o številu enot premoženja (v nadaljevanju PŠEP), ki ga je zavarovanec SODPZ prejel v letu 2010.

Tabela 11: Stanje na osebni račun zavarovanca, informativni primer

Leto	Znesek vplačane premije	Znesek čiste vplačane premije	Število enot pridobljenih v posameznem letu	Število enot po stanju na dan 31.12. posameznega leta	VEP po stanju na dan 31.12. posameznega leta	Vrednost vseh enot premoženja na osebni račun člana na dan 31.12. posameznega leta
2001	1.786,43	1.679,25	3.919,8600	3.919,8600	0,4637	1.817,64
2002	1.086,08	1.023,71	2.083,9300	6.003,7900	0,5168	3.102,76
2003	1.186,15	1.120,94	2.062,5100	8.066,3000	0,5699	4.596,98
2004	1.245,30	1.176,82	1.983,9810	10.050,2810	0,6128	6.158,81
2005	1.264,33	1.194,77	1.913,4198	11.963,7008	0,6351	7.598,15
2006	1.349,24	1.283,50	1.996,0366	13.959,7374	0,6549	9.142,23
2007	1.338,05	1.277,84	1.917,1586	15.876,8960	0,6702	10.640,70
2008	1.540,24	1.474,77	2.289,0361	18.165,9321	0,6074	11.033,99
2009	1.824,18	1.751,21	2.779,7366	20.945,6687	0,6537	13.692,18
2010	2.086,13	2.004,79	2.988,7845	23.934,4532	0,6806	16.289,79
Skupaj	14.706,13	13.987,60	23.934,4532			

Vir: Stanje na osebni račun zavarovanca, 2011.

V tabeli 11 je prikazano število enot premoženja v lasti zavarovanca po posameznih letih. Zadnji stolpec v tabeli nam pokaže za zavarovanca najpomembnejši podatek, saj predstavlja vrednost vseh njegovih sredstev na osebni račun na dan 31. 12. posameznega leta. Ta vrednost je zmnožek števila enot premoženja (peti stolpec) in vrednosti enote premoženja (predzadnji stolpec). Podatki v zgornji tabeli nam kažejo, da ima zavarovanec, za katerega je PŠEP pripravljen, konec leta 2010 na svojem osebni račun 23.934,4532 enot. Vrednost enote (VEP) na dan 31. 12. 2010 je 0,6806. Zmnožek VEP in število enot na omenjeni dan znaša 16.289,79 EUR in predstavlja vrednost sredstev na osebni račun zavarovanca na dan 31. 12. 2010 (Stanje na osebni račun zavarovanca, 2011).

V tabeli 12 so prikazana vsa plačila premij v letu 2010, za katerega se potrdilo izdaja. Vplačila premij so ločena glede na datum vplačila in plačnika premije. V tabeli zaradi varstva osebnih podatkov ni naveden podatek o nazivu in sedežu delodajalca (Obračun vplačanih premij/prispevka v letu, za katerega se poroča, 2011).

Tabela 12: Obračun vplačanih premij/prispevka v letu, za katerega se poroča

							Število pridobljenih enot
Datum vplačila	Vplačana premija	Znesek delodajalca	Vstopni stroški	Čista premija	Datum konverzije	VEP na dan konverzije	Financiranih s strani delodajalca
5.1.2010	156,38	156,38	6,10	150,28	31.1.2010	0,6553	229,3301
5.2.2010	151,30	151,30	5,90	145,40	28.2.2010	0,6589	220,6708
5.3.2010	153,48	153,48	5,98	147,50	31.3.2010	0,6666	221,2721
1.4.2010	157,13	157,13	6,12	151,01	30.4.2010	0,6667	226,5037
5.5.2010	155,68	155,68	6,08	149,60	31.5.2010	0,6680	223,9520
4.6.2010	155,24	155,24	6,05	149,19	30.6.2010	0,6653	224,2447
5.7.2010	153,91	153,91	6,00	147,91	30.7.2010	0,6680	221,4222
5.8.2010	222,49	222,49	8,67	213,82	31.8.2010	0,6767	315,9746
3.9.2010	197,89	197,89	7,72	190,17	30.9.2010	0,6766	281,0671
5.10.2010	192,91	192,91	7,52	185,39	29.10.2010	0,6792	272,9534
5.11.2010	198,21	198,21	7,73	190,48	30.11.2010	0,6779	280,9854
3.12.2010	191,51	191,51	7,47	184,04	31.12.2010	0,6806	270,4084
Skupaj	2.086,13	2.086,13	81,34	2.004,79			2.988,7845

Vir: Obračun vplačanih premij/prispevka v letu, za katerega se poroča, 2011.

V tabeli številka 12 ni naveden podatek o znesku člana, saj ta v našem primeru ne vplačuje premij, pač pa jih vplačuje samo njegov delodajalec. Podatki nam kažejo, da je v našem primeru delodajalec zavarovancu v letu 2010, za katerega se PŠEP izdaja, plačeval redno mesečno premijo, ki je bila po posameznih mesecih različna. Celotna vplačana premija je v tem obdobju znašala 2.086,13 EUR in je v celoti financirana s strani delodajalca. Del vplačane premije predstavljajo vstopni stroški, tako je vplačana premija seštevek čiste premije in vstopnih stroškov.

## SKLEP

Slovenski pokojninski sistem je doživel na področju drugega pokojninskega stebra največjo spremembo na točki prehoda iz sistema zavarovalne dobe s povečanjem v sistem obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja. Pri obeh sistemih je mogoče govoriti tako o prednostih, kot tudi o slabostih. Kot šibkost sistema zavarovalne dobe s povečanjem bi, gledano z vidika interesa države, nedvomno lahko navedli prezgodnje upokojevanje beneficiranih delavcev, torej povečevanje števila upokojencev in posledično slabitev pokojninske blagajne. Večina teh delavcev je zgodnje upokojevanje na temelju beneficirane



dobe dojemala kot prednost sistema, ker so se lahko upokojili pri nizki starosti, česar sedanji sistem obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja več ne omogoča v tolikšni meri.

Kot slabost sedanjega sistema pa bi na drugi strani lahko navedli zasledovanje zahtevnega pogoja zbiranja zadostnih sredstev na osebnih računih zavarovancev, kar je, glede na dokaj nizko višino prispevne stopnje zavarovancev, težko doseči.

Prvi zavarovanci SODPZ se bodo lahko upokojili še letos, torej 1. 2011 in zanimivo bi bilo videti, kako visoke bodo njihove pokojnine in kako bo videti izvajanje pokojninskega načrta v praksi. Podatki o prvih upokojencih iz Kapitalske družbe širši javnosti na žalost še niso dostopni. Trenutno se upokojujejo tisti zavarovanci SODPZ, ki so bili vključeni tudi v sistem zavarovalne dobe s povečanjem, saj upokojencev, ki so vključeni le v sistem obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja še nimamo. Analiza položaja upokojencev, ki bi se upokojili samo po sistemu obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja, danes še ni mogoča, saj so se ti zavarovanci zaposlili šele po 1. 1. 2001.

Na podlagi primerjave obeh sistemov, ki ju navajam v diplomski nalogi, je mogoče povzeti, da ima današnji sistem obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja kar nekaj pomanjkljivosti. Te so povezane predvsem s premajhnimi sredstvi, ki se zbirajo za izplačevanje poklicnih in znižanih poklicnih pokojnin. Težko je predvideti, kaj se bo zgodilo s tistimi zavarovanci, ki bodo zaposleni le v novem sistemu, saj se na tem področju obeta kar nekaj sprememb, v pripravi pa je tudi sprejetje novega pokojninskega načrta.

Domnevamo lahko, da je bil z zavarovančevega vidika ugodnejši sistem beneficirane dobe, saj je omogočal upokojevanje pri nižji starosti. Medtem ko sta bila v omenjenem primeru pogoja za upokojitev določena pokojninska doba in starost, sistem obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja kot dodaten pogoj določa še zadostno količino zbranih sredstev na zavarovančevih računih.

Da bi bila slovenskim upokojencem tudi v bodoče zagotovljena socialna varnost, mora priti do bistvenih sprememb v pokojninskem sistemu. Dejstvo je, da pokojninska blagajna slabi in ne bo zdržala pritiska čedalje večjega razmerja med upokojenci in zaposlenimi. Na to vpliva splet dejavnikov, neugodne demografske razmere zaradi daljše življenjske dobe in nizke stopnje rodnosti, pozen vstop mladih na trg dela, ipd. Še vedno pa država stremi k temu, da bi bila medgeneracijska solidarnost temeljna podlaga pokojninskega sistema.

Svoje diplomsko delo zaključujem z razmišljanjem o aktualnih družbeno-ekonomskih razmerah časa, v katerem živimo. Sprašujem se, ali je v trenutnih razmerah sploh mogoče doseči tako varnost, kot si je želimo. Menim, da posameznikovo zasledovanje življenjskih ciljev v delovno aktivnem obdobju, ni namenjeno le trenutku, v katerem živi. V pokoju si želimo ohranitve vsaj takega standarda, kot smo si ga ustvarili z delom. Toda pokojninski sistem, zaradi prej omenjenih razlogov, to čedalje manj omogoča. Zato moramo že v aktivni

dobi svojega življenja razmišljati o svoji prihodnosti in z varčevanjem poskrbeti za sredstva, ki nam bodo omogočala dostojno in lepo življenje v pokoju.

## LITERATURA IN VIRI

1. Bela knjiga o reformi pokojninskega in invalidskega zavarovanja (1997). Ljubljana: Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve.
2. Belopavlovič, N. (2000, 17. februar). Pokojninska reforma. *Pravna praksa*, 19(5/6)
3. Bešter, H. (2001). Obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje (interno gradivo). Ljubljana: Kapitalska družba, d.d.
4. Čok, M., Košak, M., Berk Skok, A. & Sambt, J. (2010). *Dolgoročni pomen 2. pokojninskega stebra*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta
5. Dejavnost. Najdeno 13. decembra 2010 na spletnem naslovu [http://www.kapitalska-druzba.si/o\\_kapitalski\\_druzbi/dejavnost](http://www.kapitalska-druzba.si/o_kapitalski_druzbi/dejavnost)
6. Gačnik, B. (1984). Beneficirana zavarovalna doba: pripomoček za delo na področju zavarovalne dobe, ki se šteje s povečanjem. Ljubljana: Delavska enotnost.
7. Kako sklenete zavarovanje v SODPZ. Najdeno 22. decembra 2010 na spletnem naslovu [http://www.kapitalska-druzba.si/posamezniki/sodpz/sklenitev\\_zavarovanja](http://www.kapitalska-druzba.si/posamezniki/sodpz/sklenitev_zavarovanja)
8. Kalčič, M. (2000). Prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje (2). *Industrijska demokracija*, (2), str. 1. Najdeno 4. november 2010 na spletnem naslovu <http://www.delavska-participacija.com/Html/clanki-iskanje.asp?Avtor=&Naslov=&sort=AvtorPonder&Sklop=3&Submit=Iskanje&besede=&stevilka=%25&letnik=%25&offset=180>
9. Kapitalska družba, d.d. (2001). Pokojninski načrt za obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje. Ljubljana: Kapitalska družba, d.d.
10. Kapitalska družba, d.d. (2010). Letno poročilo Kapitalske družbe, d.d., za leto 2009. Ljubljana: Kapitalska družba, d.d.
11. Kapitalska družba, d.d. (2010). Letno poročilo SODPZ za leto 2009. Ljubljana: Kapitalska družba, d.d.
12. Kapitalska družba, d.d. (2011). Letno poročilo Kapitalske družbe, d.d., za leto 2010. Ljubljana: Kapitalska družba, d.d.
13. Kapitalska družba, d.d. (2011). Letno poročilo SODPZ za leto 2010. Ljubljana: Kapitalska družba, d.d.
14. Kapitalsko zavarovanje z zjamčeno donosnostjo. Najdeno 10. februarja 2011 na spletnem naslovu <http://www.kapitalska-druzba.si/posamezniki/sodpz>
15. Komu je sklad namenjen. Najdeno 23. decembra 2010 na spletnem naslovu <http://www.kapitalska-druzba.si/posamezniki/sodpz>
16. Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve. (b.l.). Seznam delovnih mest, na katerih se zavarovalna doba šteje s povečanjem (interno gradivo)
17. Naložbena politika. Najdeno 27. januarja 2011 na spletnem naslovu [http://www.kapitalska-druzba.si/posamezniki/sodpz/nalozbena\\_politika](http://www.kapitalska-druzba.si/posamezniki/sodpz/nalozbena_politika)
18. O kapitalski družbi. Najdeno 22. decembra 2010 na spletnem naslovu [http://www.kapitalska-druzba.si/o\\_kapitalski\\_druzbi](http://www.kapitalska-druzba.si/o_kapitalski_druzbi)

19. Obračun vplačanih premij/prispevka v letu, za katerega se poroča. Najdeno 5. marca 2011 na spletnem naslovu [http://www.kapitalska-druzba.si/posamezniki/sodpz/potrdila\\_psep](http://www.kapitalska-druzba.si/posamezniki/sodpz/potrdila_psep)
20. Obrazložitev podatkov v Potrdilu o številu enot premoženja za sklad SODPZ. Najdeno 5. marca 2011 na spletnem naslovu [http://www.kapitalska-druzba.si/posamezniki/sodpz/potrdila\\_psep](http://www.kapitalska-druzba.si/posamezniki/sodpz/potrdila_psep)
21. Obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje. Najdeno 23. decembra 2010 na spletnem naslovu [http://www.mddsz.gov.si/si/delovna\\_podrocja/delovna\\_razmerja\\_in\\_pravice\\_iz\\_dela/pokojninsko\\_in\\_invalidsko\\_zavarovanje/dodatno\\_pokojninsko\\_zavarovanje/obvezno\\_dodatno\\_pokojninsko\\_zavarovanje/](http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/delovna_razmerja_in_pravice_iz_dela/pokojninsko_in_invalidsko_zavarovanje/dodatno_pokojninsko_zavarovanje/obvezno_dodatno_pokojninsko_zavarovanje/)
22. Podatki o poslovanju SODPZ v številkah. Najdeno 3. februarja 2011 na spletnem naslovu [http://www.kapitalska-druzba.si/\\_files/279/poslovanje\\_sodpz\\_eur.pdf](http://www.kapitalska-druzba.si/_files/279/poslovanje_sodpz_eur.pdf)
23. Podatki o poslovanju SODPZ. Najdeno 3. februarja 2011 na spletnem naslovu [http://www.kapitalska-druzba.si/o\\_kapitalski\\_druzbi/dejavnost/poslovanje\\_skladov/sodpz](http://www.kapitalska-druzba.si/o_kapitalski_druzbi/dejavnost/poslovanje_skladov/sodpz)
24. Pogoji za pridobitev poklicne pokojnine. Najdeno 18. januarja 2011 na spletnem naslovu [http://www.kapitalska-druzba.si/posamezniki/sodpz/izplacilo\\_sredstev](http://www.kapitalska-druzba.si/posamezniki/sodpz/izplacilo_sredstev)
25. Poklicna pokojnina. Najdeno 18. januarja 2011 na spletnem naslovu [http://www.kapitalska-druzba.si/posamezniki/sodpz/izplacilo\\_sredstev](http://www.kapitalska-druzba.si/posamezniki/sodpz/izplacilo_sredstev)
26. Pokojninska reforma. Najdeno 10. oktobra 2010 na spletnem naslovu [http://www.kapitalska-druzba.si/pokojninski\\_sistem/ureditev\\_pokojninskega\\_sistema/pokojninska\\_reforma](http://www.kapitalska-druzba.si/pokojninski_sistem/ureditev_pokojninskega_sistema/pokojninska_reforma)
27. Pokojninski načrt za obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje. Najdeno 23. decembra 2010 na spletnem naslovu [http://www.kapitalska-druzba.si/\\_files/127/sodpz\\_pokojninski\\_nacrt.pdf](http://www.kapitalska-druzba.si/_files/127/sodpz_pokojninski_nacrt.pdf)
28. Pokojninski sistem. Najdeno 10. oktobra 2010 na spletnem naslovu [http://www.kapitalska-druzba.si/pokojninski\\_sistem/ureditev\\_pokojninskega\\_sistema](http://www.kapitalska-druzba.si/pokojninski_sistem/ureditev_pokojninskega_sistema)
29. Predstavitev. Najdeno 25. novembra 2010 na spletnem naslovu <http://www.zpiz.si/wps/wcm/connect/zpiz+internet/zpiz/prvastran/zavod>
30. Prispevki. Najdeno 22. decembra 2010 na spletnem naslovu <http://www.kapitalska-druzba.si/posamezniki/sodpz>
31. Prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje. Najdeno 22. oktobra 2010 na spletnem naslovu [http://www.mddsz.gov.si/si/delovna\\_podrocja/delovna\\_razmerja\\_in\\_pravice\\_iz\\_dela/pokojninsko\\_in\\_invalidsko\\_zavarovanje/dodatno\\_pokojninsko\\_zavarovanje/prostovoljno\\_dodatno\\_pokojninsko\\_zavarovanje/](http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/delovna_razmerja_in_pravice_iz_dela/pokojninsko_in_invalidsko_zavarovanje/dodatno_pokojninsko_zavarovanje/prostovoljno_dodatno_pokojninsko_zavarovanje/)
32. Sklad obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja. Najdeno 22. decembra 2010 na spletnem naslovu <http://www.kapitalska-druzba.si/podjetja/sodpz>
33. Slovarček izrazov. Najdeno 3. februarja 2011 na spletnem naslovu [http://www.kapitalska-druzba.si/pokojninski\\_sistem/slovarcek\\_izrazov](http://www.kapitalska-druzba.si/pokojninski_sistem/slovarcek_izrazov)
34. Splošni pogoji. Najdeno 5. januarja 2011 na spletnem naslovu <http://www.zpiz.si/wps/wcm/connect/ZPIZ+INTERNET/ZPIZ/PrvaStran/UveljavljanjePravic/Splosno/StarostnaPokojnina/>

35. Spremembe določil pokojninskega načrta za obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje. Najdeno 23. decembra 2010 na spletnem naslovu [http://www.kapitalska-druzba.si/\\_files/1563/Pregled\\_sprememb\\_pokojninskega\\_nacrta\\_SODPZ.pdf](http://www.kapitalska-druzba.si/_files/1563/Pregled_sprememb_pokojninskega_nacrta_SODPZ.pdf)
36. Stanje na osebnem računu zavarovanca. Najdeno 5. marca 2011 na spletnem naslovu [http://www.kapitalska-druzba.si/posamezniki/sodpz/potrdila\\_psep](http://www.kapitalska-druzba.si/posamezniki/sodpz/potrdila_psep)
37. Stanovnik, T. (2008). *Javne finance*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
38. Stroški. Najdeno 15. februarja 2011 na spletnem naslovu <http://www.kapitalska-druzba.si/posamezniki/sodpz/stroski>
39. Svet Zavoda. Najdeno 25. novembra 2010 na spletnem naslovu [http://www.zpiz.si/wps/wcm/connect/zpiz+internet/zpiz/prvastran/zavod/organiziranostza\\_voda/svetzavoda](http://www.zpiz.si/wps/wcm/connect/zpiz+internet/zpiz/prvastran/zavod/organiziranostza_voda/svetzavoda)
40. Trije stebri ostajajo, postavimo še četrtega. Najdeno 4. novembra 2010 na spletnem naslovu <http://www.financna-tocka.si/sys/cmspage.aspx?MapaId=4405&VsebinaId=8662>
41. Uredba o določitvi delovnih mest, na katerih se šteje zavarovalna doba s povečanjem. *Uradni list RS* št. 48/1998, št. 61/1999, 110/1999
42. Višina poklicne pokojnine. Najdeno 27. januarja 2011 na spletnem naslovu [http://www.kapitalska-druzba.si/posamezniki/sodpz/izplacilo\\_sredstev](http://www.kapitalska-druzba.si/posamezniki/sodpz/izplacilo_sredstev)
43. Vošner, M. (2007, 18. april). Staranje delovne sile – nov izziv za strokovne delavce. 5. konferenca IRSD. Najdeno 7. novembra 2010 na spletnem naslovu [http://www.id.gov.si/fileadmin/id.gov.si/pageuploads/Varnost\\_in\\_zdravje\\_pri\\_delu/5\\_Konferenca/BVD\\_-\\_5\\_konferenca\\_IRSD\\_\\_18\\_4\\_2007\\_.pdf](http://www.id.gov.si/fileadmin/id.gov.si/pageuploads/Varnost_in_zdravje_pri_delu/5_Konferenca/BVD_-_5_konferenca_IRSD__18_4_2007_.pdf)
44. Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. *Uradni list RS* št. 109/2006-UPB4, 112/2006 Odl.US: U-I-358/04-13, 114/2006-ZUTPG, 91/2007 Skl.US: U-I-325/05-5, 10/2008-ZVarDod, 98/2009-ZIUZGK, 27/2010 Odl.US: U-I-40/09-15, 38/2010-ZUKN, 61/2010-ZSVarPre, 79/2010-ZPKDPIZ
45. Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. *Uradni list RS* št. 12/92, št. 56/1992 Odl.US: U-I-20/92-21, 43/1993 Odl.US: U-I-67/92-19, 67/1993 Odl.US: U-I-123/92-21, 5/1994, 67/1994 Odl.US: U-I-42/94-12, 7/1996, 54/1998, 98/1999 Odl.US: U-I-298/96
46. Zaprti vzajemni pokojninski sklad za javne uslužbenke (ZVPSJU). Najdeno 25. maja 2011 na spletnem naslovu <http://www.kapitalska-druzba.si/posamezniki/zvpsju>
47. Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije (2010). *Pokojninsko in invalidsko zavarovanje v številkah 2009*. Ljubljana: Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije.
48. Znižanje zaradi štetja zavarovalne dobe s povečanjem. Najdeno 26. novembra 2010 na spletnem naslovu [http://www.zpiz.si/wps/wcm/connect/zpiz+internet/zpiz/prvastran/uveljavljanjopravic/splo\\_sno/starostnapokojnina](http://www.zpiz.si/wps/wcm/connect/zpiz+internet/zpiz/prvastran/uveljavljanjopravic/splo_sno/starostnapokojnina)
49. Žnidaršič Kranjc, A. (2000). *Kako prevzeti odgovornost za lastno starost*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.